

Magyarország-Horvátország
IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program

KÉZIKÖNYV

Pécs - Eszék - Csáktornya 2014.

DUPLO

MAGYARORSZÁG - HORVÁTORSZÁG IPA HATÁRON
ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM

Drava Region Unified Planning Toolkit

DUPLO

MAGYARORSZÁG - HORVÁTORSZÁG IPA HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM

KÉZIKÖNYV

Pécs - Eszék - Csáktornya

Pécs - Eszék - Csáktornya
2014

Jelen dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával készült. A dokumentum tartalmáért a DUPLO projekt (IPA CBC HU-CRO) végrehajtásában résztvevő projekt partnerek felelnek, és az nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió álláspontját. A dokumentum a folyamatban lévő kutatásban részt vevő DUPLO projekt partnerek álláspontját tükrözi, és célja, hogy a projekt-térsgre készített tervekkel kapcsolatban vitát váltson ki és kritikai észrevételeket eredményezzen.

A projekt és a jelen dokumentum az alábbi partnerek együttműködésével jött létre:

Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete - vezető kedvezményezett (KRTK)

Eszék-Baranyai Regionális Fejlesztési Ügynökség (RRA)

Csáktornya Városi Fejlesztési Ügynökség (ČakRa)

Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság (DDVIZIG)

Szerzők:

Suvák Andrea, Brigita Ivoševac, Biljana Đanković, Ana Nemet Đurđević (1-2. fejezet)
Ádám János Imre (3. fejezet), Póla Péter (4. fejezet), Vjeran Petrović (5. fejezet)

Szerkesztette: Suvák Andrea

© KRTK, RRA, ČakRa, DDVIZIG, 2014.

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete, Pécs

ISBN: 978-963-9899-82-7

Kapcsolatfelvétel:

Suvák Andrea (projektvezető), MTA KRTK 7621 Pécs, Papnövelde u. 22., suvak@rkk.hu
Biljana Đanković, RRA SiB 31000 Osijek, Stjepana Radića 4., biljana.dankovic@obz.hr

Tartalom

Előjáróban	4
1. A DUPLO projektről röviden	5
2. Területfejlesztés a Dráva-régióban - az IPA DUPLO általános keretterv összegző megállapításai	7
3. Határ menti KKV-k támogatásának lehetőségei a 2014-2020-as tervezési időszakban - tervezetek bemutatása	13
4. Rövid élelmiszer láncok, helyi piacok Franciaországban	18
5. DRAVAPORTAL.EU	25

A projekt a Magyarország-Horvátország IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programban, az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg.

Elöljáróban

A DUPLO projekt a Magyarország-Horvátország IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013-es szakaszában valósul meg. A projekt azzal a szándékkal indult, hogy elősegítse egy Dráva menti, határon átnyúló, közös tervezési-fejlesztési régió létrejöttét, amelynek a helyi termelés, alternatív turizmus és a természetvédelem lehet az alapja. A projekt mindehhez a közösségi tervezés módszerének megvalósításával, a helyi szereplők összekapcsolásával, valamint a régió láthatóságának biztosításával kíván hozzájárulni. A projekt egy fejlesztési keret-tervet hozott létre a horvát-magyar határtérség számára, amely céljai szerint elősegíti az önkormányzati szervek, helyi akciócsoportok és egyéni szereplők közötti együttműködést.

A jelen kézikönyvet a tervezésben és helyi fejlesztésben résztvevő szereplőknek (helyi vagy megyei önkormányzatok, helyi akciócsoportok, helyi termelők, turizmusban érdekelt vállalkozások) szánjuk, illetve minden olyan szereplőnek, aki kezdeményezője és kedvezményezettje lehet a Dráva térségében megvalósuló fejlesztéseknek.

A kézikönyv öt fejezetet foglal magában. Az első és második fejezetben az IPA DUPLO projekt és annak fő eredményei kerülnek bemutatásra. Ezután két gyakorlati rész következik a helyi termékek franciaországi példájáról, illetve a 2014-2020-as időszak lehetséges határon átnyúló KKV támogatási rendszeréről. Az utolsó fejezet a projekt egyik fő „termékét”, az internetes platformot (www.dravaporta.eu) mutatja be, részletes használati útmutatót mellékelve.

A kézikönyv a következő projekt partnerek együttes munkájának gyümölcse: Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete (vezető kedvezményezett, Magyarország); Eszék-Baranyai Regionális Fejlesztési Ügynökség (projekt partner, Horvátország); Csáktornya Városi Fejlesztési Ügynökség (projekt partner, Horvátország); Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság (projekt partner, Magyarország).

A DUPLO projekt munkatársai

1.

A DUPLO projektről röviden

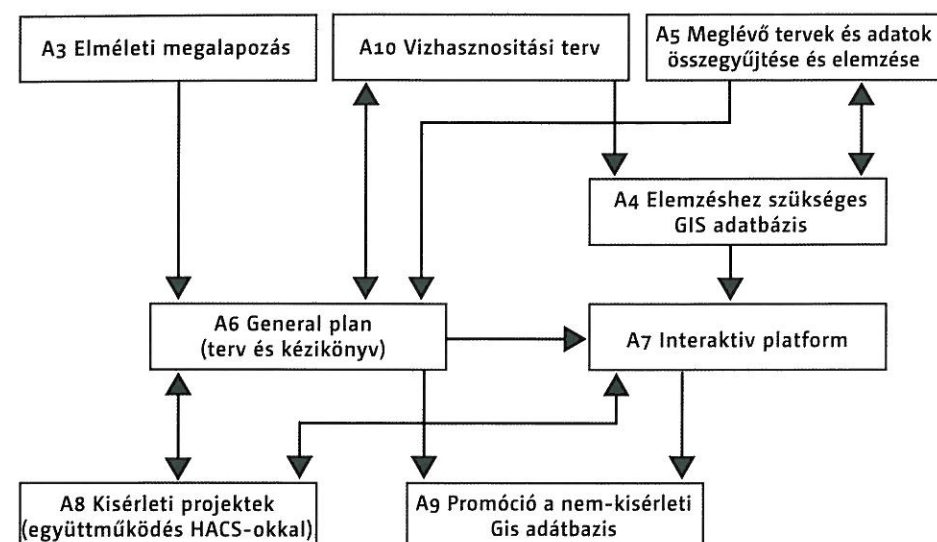
Az IPA DUPLO projekt célja, hogy egy általános tervezési keretet hozzon létre a Dráva-régió számára. A projekt területe megegyezik a horvát-magyar IPA projektek „B” zónájával (40-40 km-es sáv a Dráva mindkét partján).

A projekt két fő elemből állt. Az egyik egy átfogó fejlesztési keretterv a horvát-magyar Dráva-térség számára. A másik egy olyan interaktív, internetes platform, amely biztosítja a keretterv legfontosabb megállapításainak és a térségre vonatkozó adatoknak a közzétételét, elősegíti a helyi szereplők kapcsolatfelvételét és együttműködését, valamint promóciós eszközként szolgál a térség turisztikai kínálata, helyi termékei számára. A projekt tevékenységeinek összefüggését szemlélteti a következő ábra.

1. ábra: a DUPLO projekt területe

2. ábra: a projekt tevékenységei

ÁLTALÁNOS KERETTERV A DRÁVA-RÉGIÓ SZÁMÁRA

A Dráva-menti térség földrajzi szempontból egy egységnek kezelhető, és a gazdasági fejlettség, gazdasági lehetőségek szempontjából is viszonylag homogén térségnek tekinthető. A térségben a fejlesztési célokat tekintve hasonló, ám egymással nem mindig összehangolt és területileg is átfedő tervek, fejlesztési koncepciók vannak érvényben. Mind az adottságokbeli hasonlóság, mind a központi fejlesztéspolitikai elképzelések erősítik egy közös, átfogó fejlesztési terv kialakításának létjogosultságát. A projekt tervezési blokkjának célja volt, hogy harmonizálja a Dráva-térséget érintő ágazati és területfejlesztési terveket, és azokat új elemekkel, egy közös keret-tervet létrehozva kiindulópontja lehessen a térséget érintő fejlesztési kezdeményezéseknek. A keretterv kísérletet tesz arra, hogy egy közös egységként kezelje a Dráva-mente horvát-magyar határon átnyúló térségét. Az elkészülő keretterv egy rugalmas tervezési dokumentum lesz, amely a térség szereplőinek elképzelései alapján alakul,

ugyanakkor kezdetben három irányvonalat jelöl meg a térség fejlődését meghatározó adottságok eddigi ismerete alapján: alternatív turizmus, helyi termelés támogatása, valamint természetvédelem.

DRAVAPORTAL.EU

A DRAVAPORTAL elnevezésű internetes platform célja, hogy elősegítse a helyi szereplők összekapcsolódását és az információ-áramlást, illetve promóciós eszközeként működjön mind a régió egésze, mind az egyes szereplők és termékeik számára, különös tekintettel a helyi élelmiszerekre és a turizmusra.

A platform korábbi projektek eredményei, valamint a felhasználók feltöltései által nagy mennyiségű információt jelenít meg a térségről, közöttük például:

- turizmushoz kapcsolódó pontok (látványosságok, események)
- helyi termelők és termékeik, valamint turisztikai szolgáltatások (pl. szálláshelyek, éttermek, kölcsönzők)
- a turizmus szempontjából lényeges alternatív útvonalak (pl. kerékpárutak, turistautak, lovas utak)

Helyi szereplők: ők létrehozhatják saját profiljukat az oldalon, feltölthetik és ezáltal hirdethetik saját termékeiket és szolgáltatásaikat, információt szerezhetnek fejlesztési lehetőségekről és feltételekről, együttműködhetnek más szereplőkkel tevékenységük összekapcsolása, vagy jógyakorlatok, tapasztalatok megosztása céljából.

Külső látogatók: A platform nyilvános lesz a nagyközönség számára. A feltöltött információ kereshető és térképen megjeleníthető lesz, így elősegítve a látogatók számára a túraszervezést vagy a számukra érdekes termékek, szolgáltatások megtalálását. A látogatók saját térképeket is készíthetnek, illetve ők is tölthetnek fel turisztikai pontokat, ezzel is hozzájárulva a platform építéséhez.

A következő fejezetben sor kerül a keretterv és a platform részletesebb bemutatására is.

2.

Területfejlesztés a Dráva-régióban az IPA DUPLO általános keretterv összegző megállapításai

A Dráva-térség, annak ellenére, hogy egységes földrajzi egység, számos közigazgatási terület között oszlik meg, és sok intézmény hatáskörébe tartozik (Nemzeti Park, Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, különböző közigazgatási egységek). Emellett a térséggel sok különböző típusú fejlesztési terv foglalkozott már, elsősorban három megközelítésben: turizmus, természetvédelem és helyi fejlesztések.

Az IPA DUPLO projekt keretében arra tettünk kísérletet, hogy egységes eszközként kezeljük a térséget. A terv részeként elkészült a régió részletes helyzetelemzése, valamint egy javaslattevő stratégiai fejezet. A projektnek nem volt célja hogy konkrét megoldási javaslatokat vagy operatív célokat fogalmazzon meg, inkább prioritásokat állít fel, illetve általánosabb javaslatokat tesz. Mindezek segítségével körvonalazható egy keret, amely rugalmasan formálható a Dráva-régió és kisebb alegységeinek változó adottságainak és szükségleteinek megfelelően.

A HELYZETELEMZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

A régió (különösen a magyar oldalon) társadalmi-gazdasági jellegét és megközelíthetőségét (közlekedési és távközlési infrastruktúra stb.) tekintve periférikus jellegű. Az elmúlt évtizedek ismétlődő válságai következtében (a szocialista rendszer összeomlása, a délszláv háborúk, a vidéki területek általános válsága) a térség rendkívüli módon meggyengült.

A DUPLO projekt keretein belül egy átfogó helyzetelemzés készült a térségre vonatkozó tervezési dokumentumok, a helyi döntéshozókkal készített interjúk és a térségre rendelkezésre álló statisztikai adatok elemzése alapján. A helyzetelemzés legfontosabb megállapításai az alábbiak:

- Természeti adottságaiból kifolyólag a térség leginkább mezőgazdasági termelésre alkalmas;
- Magas munkanélküliség (mindkét oldalon az országos átlag felett) jellemző a térség szinte minden részén;
- Az iskolázottsági szint többnyire alacsony, amelyhez a modern informatikai eszközök nem elégséges színvonalú ismerete társul (digitális analfabetizmus);
- Az egész térség népessége gyorsan csökken a természetes fogyás és az elvándorlás miatt;
- A helyi szereplők gyakran motiválatlanok és nem rendelkeznek vállalkozói ismeretekkel;
- A bonyolult és bürokratikus üzletmenet akadályozza és visszafogja a helyi vállalkozások önálló tevékenységét;
- A helyi szereplők nem rendelkeznek elég információval egymásról.

A horvát oldal az átlagjövedelmeket tekintve jobb helyzetűnek tűnik, munkanélküliségi adatai ugyanakkor kedvezőtlenebbek. A horvát oldalon a lakosság iskolázottsági szintje magasabb. A mezőgazdaság tulajdoni szerkezete eltérő a két országban: Magyarországon a birtokterületek nagyobbak, a mezőgazdasági vállalkozások száma alacsonyabb, a mezőgazdasági foglalkoztatottság pedig jelentősebb. A térség természeti és kulturális értékekben való gazdagságát nem tükrözik a turisztikai statisztikák.

A térségre készített nagyszámú fejlesztési dokumentum meglehetősen egysíkú az azonosított (és nagymértékben hasonló) problémákra javasolt megoldásokat illetően. A tervezés mint eszköz még nem vált a jövőformálás elismert tényezőjévé ebben a térségben. A megvalósításra nem fordítanak elegendő figyelmet egyik országban és egyetlen szinten sem. Az egyedi megoldások és a kreativitás hiánya gyenge felelősségvállalást tükröz a dokumentumok megalkotói részéről. A megoldások egyhangúsága valószínűleg inkább versenyt, mint szinergiát eredményez majd.

A Helyi Akciócsoportok fejlesztési koncepcióiban és az elemzett tervezési dokumentumokban egyaránt a mezőgazdaság, a turizmus és az ahhoz kapcsolódó helyi ipar szerepelt, mint a térség számára fejlődési potenciált hordozó ágazatok. Nem volt ugyanakkor világos, hogy az egyes kisebb területek vagy szereplők mennyire igyekeztek megkülönböztetni magukat a többiektől, és a javasolt irányvonalakon belül melyek lesznek az egyedülálló jellemzők vagy különlegességek.

A magyar HACS-ok a LEADER megközelítést javasolták, amely az alulról jövő kezdeményezésekre épít, és az ágazati helyett a területi szemléletet képviseli. A helyi szereplők gyenge motiváltsága szinte minden interjúban említésre került. Ez különösen megnehezíti a helyi szervezetek dolgát, akik igyekeznek összefogni, terelni és támogatni a helyi kezdeményezéseket.

A DRÁVA-TÉRSÉGRE JAVASOLT STRATÉGIAI MEGKÖZELÍTÉSEK

A DUPLO projekt keretén belül megfogalmazott stratégia az IPA HU-HR B övezetére vonatkozik. A stratégia alap gondolata az, hogy a térség egybefüggő egészként (tematikus régióként) történő kezelése a gazdasági és erőforrás-gazdálkodási tevékenységek során a régió egésze számára előnyös lesz. Ez a keret a térségen belül tapasztalható közös vonásokra és hasonlóságokra tekintettel készül. A

javaslatok a helyi gazdaságfejlesztésre vonatkoznak, társadalmi kérdésekkel csak ezzel összefüggésben foglalkoznak.

Kiindulásként azokra az ágazatokra helyeztük a hangsúlyt, amelyek véleményünk szerint alapvető fontosságúak, és amelyek fejlesztése egy gyorsuló ütemű fejlődést készíthet elő-de nem rövidtávon. A közös tevékenységek kezdeti köre később bővíthető. A stratégia felhívja a figyelmet a terület sajátos jellegére: a régió gazdag természetvédelmi és mezőgazdasági területekben, és szívében folyik a Dráva, Európa egyik legtisztább és legtermészetesebb folyója.

A közös stratégiai keret átfogó célja

Az itt megnevezett javaslatok nem adnak gyors megoldást a feltárt problémákra, sokkal inkább a régió belső erőforrásainak újjáépítését szolgálják. E folyamatban a globális piacon uralkodó irányzatoknak való megfelelés önmagában nem prioritás, legalábbis rövidtávon nem. Jelen stratégia hosszabb távra szól, legalább 25 éves időtartamra.

E stratégia átfogó célként az alábbiakat tűzte ki: a gazdasági és társadalmi hátrányok enyhítése munkaerő-intenzív, magas hozzáadott értékű, kis léptékű gazdasági tevékenységek által, a helyi szereplők bevonásával és helyi szintű beszállítói láncok létrehozásával.

A fejlesztések alapelvei

Nem mindig a leginnovatívabb ötletek vagy a legnagyobb pénzügyi támogatás teszi sikeressé egy térség fejlesztését. Gyakran tapasztalhatjuk, hogy a sikertörténetek és legjobb gyakorlatok mögött néhány egyszerű, de stabil alapelv áll, amelyek következetes alkalmazása nagyban hozzájárul az eredményekhez. A DUPLO projekt a térség számára az alábbi alapelveket tartja megfontolandónak:

Határon átnyúló területfejlesztés, a Dráva-térség egészében gondolkodva; Kis léptékű, a helyi természeti környezetet nem károsító gazdasági tevékenységek; Minden tevékenység során a magas színvonalra törekvés (innováció, magas minőség, szakértelem, alaposság, kreativitás); A rövid távval szemben legalább középtávban gondolkodás.

A fejlesztési pillérei

A fenti jellemzők és fejlesztési alapelvek alapján a DUPLO projekt három olyan pillért fogalmazott meg, amelyekre a térség gazdasági fejlődése épülhet, a társadalmi és demográfiai jellemzők javítása és a természeti környezet fokozott védelme mellett. A pillérek egyformán fontosak, és a térség bármely fejlesztési kezdeményezésének mindhárom pillérrel összhangban kell lennie. A három pillér mentén történő párhuzamos és összehangolt fejlesztés ugyanakkor várhatóan szinergikus hatásokkal jár és megsokszorozza a térségben eszközölt területfejlesztési beruházások értékét. Nem teszünk javaslatokat az egyes pillérekben konkrét lépésekre, az ajánlások mindhárom pillér kölcsönös használatára vonatkoznak.

Nem várható, hogy bármely megnevezett fejlesztési irányzat rövid távon visszafordítja a negatív társadalmi-gazdasági tendenciákat. Sokkal inkább szolgálják a térség gazdasági kapacitásainak újjáépítését, vagy legalább a jelenlegi szintek fenntartását.

1. pillér. Helyi termékek kisüzemi előállítás

Mivel a térségben a mezőgazdaságnak kiválóak az adottságai, ezt érdemes kihasználni és építeni rá. Van a térségben most is mezőgazdasági potenciál, de arra többnyire a nagybirtokok és az intenzív termelés dominanciája jellemző (elsősorban a magyar oldalon). A mezőgazdasági

nagyüzemek csekély foglalkoztatási hatással vannak a helyiekre – az élőmunkát gépesítéssel pótolják. Ugyanakkor komoly szennyező forrást jelentenek (talaj és talajvíz). A nagyüzemi mezőgazdasági termelés erőssége a hatékonyság és – legelsősorban – a piacokhoz való hozzáférés. Emiatt jövedelmezőek és a modern technológiák alkalmazása ellenére még mindig jelentős (bár egyre csökkenő mértékű) foglalkoztatási szerepük van.

Annak érdekében azonban, hogy magasabb legyen a foglalkoztatás és a mezőgazdasági tevékenységekből származó haszon eloszlása egyenletesebb legyen, a DUPLO projekt a kisüzemi mezőgazdasági termelés erősítését javasolja, a helyi iparhoz és turizmushoz kapcsolódva.

A helyi élelmiszertermelés három iránya a következő lehet:

- helyi közintézmények (például iskolák) igényeinek kielégítése (ez összeköthető a közmunkaprogramokkal);
- a magas minőségi elvárásokkal és különleges ízléssel bíró egyéni vásárlók alkotta rés piacok számárakészült helyi termékek;
 - a. a nagyvárosok (Pécs, Eszék) kereslete számára előállított helyi termékek;
 - b. a helyi turizmus kereslete számára előállított helyi termékek;
- igen magas minőségű nyersanyag előállítása(pl. hús, tejszín, vaj) különleges igényekkel jelentkező vásárlók (pl. ínycsodák) számára

A helyi közszolgáltatások (vagy akár saját szükséglet) számára történő termelés tekinthető az első lépcsőfoknak. Ez ma is gyakran kapcsolódik össze közmunkaprogramokkal. Ennek a szintnek nem elsődleges célja a piacra jutás, a felesleg kerül értékesítésre, a fő hozadék a belső szükséglet kielégítése. Így ez a lépcsőfok csekély közvetlen hatással bír a térség gazdasági fejlődésére, de megalapozhat olyan összetettebb üzleti tevékenységeket, amelyek akár a globális piacon is versenyképessé válhatnak.

Ez egybevághat a másik két pillérrel is. A helyi (friss és feldolgozott) élelmiszeripari termékek iránti kereslet nő, elsősorban a magasabb jövedelemmel rendelkező fogyasztók körében. A helyi termékek piaca sajátos: legtöbbször közvetlenül kerülnek értékesítésre, vagy csak egy közvetítő található a termelő és a fogyasztó között. A piacra lépés feltételeinek javítása érdekében a helyi termelők gyakran összefognak, és értékesítési szövetséget hoznak létre.

A helyi termelésnek és értékesítésnek három irányzatát célszerű megkülönböztetni. A három irányt összetettség, tudás, vállalkozói hozzáállás, minőség és gazdasági érték alapján három egymást követő és egymásra épülő szintnek tekinthetjük.

A második és a harmadik lépcsőfok a piac felé irányul, a kettő közötti különbség a minőségből, a piac típusából (helyi vagy globális), illetve a hozzáadott marketing-értékből adódik. A második lépcsőfok termékei fogyasztók mindennapi igényeit elégítik ki, és alternatívái lehetnek a nagyüzemi termelésben előállított termékeknek – bár sokszor jobb minőségűek azoknál. A helyi lakosság nem elégséges vásárlóerő ezeknek a termékeknek, így hagyományos vagy alternatív értékesítési láncokon keresztül vagy közvetlen értékesítéssel szükséges a nem közvetlenül helyi, de közeli piacokat elérni. A harmadik lépcsőfok

termékei különleges minőséget képviselnek, és nem helyettesíthetők a nagyüzemi termékekkel. Specifikus (globális) rés-piacot kell találni az értékesítésükhöz.

Mindhárom lépcsőfokhoz meg kell teremteni a termelés és értékesítés alapvető feltételeit: termőföld, a helyi szereplők motiváltsága, szaktudása, termelési eszközök, a termelést és értékesítést összefogó menedzsment a termelés mennyiségi és minőségi folytonossága.

A helyi mezőgazdaság és a helyi feldolgozóipar egymástól függhet, és a magasabb hozzáadott érték, valamint a jövedelmek kisebb szezonálisitása és magasabb élőmunka-igény elérésének érdekében a kis léptékű helyi szintű feldolgozóipart a mezőgazdasággal párhuzamosan érdemes fejleszteni.

A helyi piacok a helyi termékek fő bemutató helyei, és számos fajtájuk létezik: tematikus piacok, esti piacok, öko-piacok stb. Megfelelő fejlesztéssel és támogatással komoly turisztikai attrakció válhat belőlük.

2. pillér. Alternatív turizmus

Az alternatív turizmus a másik két pillér (helyi termelés és természetvédelem) közti kapocs lehet, a térség termékeinek és természeti értékeinek különleges piaca. A turizmus ugyanakkor nem tekinthető az adott térség önálló fejlesztési irányának: csak kiegészítő jellege lehet, és a másik két ágazathoz kell kapcsolódnia.

A természetvédelem, annak ellenére, hogy potenciális vonzerőt jelent az alternatív turizmus számára, egyben a térségnek a turizmusban való intenzívebb hasznosítását gátló tényezőnek is tekinthető. Különösen szigorú korlátozások élnek a Dráva folyó használatára vonatkozóan a magyar oldalon, illetve a nemzeti parkok területén. Ugyanakkor a szigorúan védett értékek marketingje rendkívül gyenge, és Duna-Dráva Nemzeti

Parknak a magyar oldalról tett erőfeszítései ellenére a térség természeti látnivalóiról még mindig igen kevés az információ.

A helyi termékek, a másik potenciális turisztikai vonzerő, ritkán jelennek meg a turisztikai létesítményekben. Néhány gasztronómiai jellegű eseménytől eltekintve a térség turizmusa nem használja ki a helyi termékek által kínált előnyöket.

A térség számos (kulturális, természeti stb.) vonzerővel rendelkezik, ezek azonban igencsak elszórva találhatók a térségben, és kevés a különleges jelentőségű látnivaló vagy vonzerő. A vonzerők összekapcsolása egymással ezért különösen fontos az erősebb turista-csalogató hatás érdekében. A kisebb jelentőségű látnivalók mindazonáltal alternatív programpontok lehetnek a jelentősebb turisztikai attrakciók látogatói számára. Ez esetben az élmény érték és az eléréséhez szükséges idő és költség (ár-érték arány) alapján várható a tényleges kapcsolódás.

A kulturális turizmus jelenleg felfutó szakaszban van és egyre nagyobb érdeklődés övezi. A kulturális örökségben és a hozzá kapcsolódó kulturális turizmusban még kiaknázatlan lehetőségek rejlenek.

Végezetül a térség úthálózata rendkívül gyenge minőségű, és különösen problémát jelent, hogy a Dráva folyó nagymértékben gátolja a két oldal közti mozgásokat. Ez a turizmusra is hatással van, a probléma megoldása azonban nem a regionális szint kompetenciája. Másfelől viszont alternatív útvonalak (pl. kerékpárutak, gyalogos és lovastúra-útvonalak) egyszerűbben kialakíthatók, és ha ezek láthatók, ismertek a látogatók számára, jelentős szerepet kaphatnak a vonzerők összekapcsolásában, illetve maguk is vonzerő válhatnak.

3. pillér. Természetvédelem

A természetvédelem szorosan kapcsolódik a térség gazdaságához (mezőgazdaság, feldolgozóipar, faipar, turizmus, szolgáltatások stb.) és ebben az értelemben a majdani gazdasági tevékenységek előfeltételét is jelenti. A környezet tisztítása (pl. ellenőrizetlen fakitermelés vagy vízszennyezés) bizonyos ipari tevékenységek végét is jelentheti. A helyi termelés és turizmus ugyanakkor csak gyengén kapcsolódik a természetvédelemhez, és ennek oka valószínűleg a különböző érintettek súlyos érdekellentéte.

Lehetséges fejlesztési eszközök - a szinergiák kiaknázása

A következő javaslatok az egyéni szereplőket és a döntéshozatal helyi szintjét célozzák meg:

- A magas minőségű élelmiszeripari termékek (vagy nyersanyagok, illetve kész- vagy félkész termékek) helyi termelői és a kereskedelmi szereplők (internet-alapú kereskedelem, termelői piacok, éttermek, forgalmazók-közvetítők, exkluzív élelmiszerboltok stb.) közti értéklánc létrehozásának támogatása.
- A helyi élelmiszertermelés és a helyi turizmus együttműködésének erősítése
- A helyi termelők motivációjának és kompetenciájának emelése, illetve az értékesítés modern formáinak (pl. Internet) megismertetése
- A látogatók számára vonzerő-csomagok létrehozása a látnivalók, a termékek és a turisztikai létesítmények közti kapcsolat megteremtésével:
 - alternatív útvonalak segítségével - az útvonalak maguk is vonzerővé válhatnak (pl. kékpárutak, gyalog és lovasútra-útvonalak)
 - szervezett utak vagy rendezvények segítségével, amelyek végigvezetik a látogatókat a vonzerő-láncon
- meglévő vonzerők mellé újabb, akár más típusú vonzerők telepítésével
- A Dráva-térség közös imázsának megteremtése és marketingje
- A Dráva-térség termékei (és szolgáltatásai) védjegyének megalkotása, minőségellenőrzési háttérrel ellátva
- Internetes alapú promóciós és információs eszközök alkalmazása (A DUPLO Platform létrehozása ezt a célt szolgálja)
 - A térség szolgáltatásainak, termékeinek, természeti értékeinek és vonzerőinek támogatása
 - A térség szereplőinek hálózatba tömörítése
- A térség szereplői közötti bizalom erősítése (határon innen és túl). A gazdasági érdek mellett a puha tényezőknek, baráti kapcsolatok erősítése
- A kommunikáció erősítése a Dráva-térségen belül, illetve más hasonló helyzetben lévő térségekkel vagy területekkel

Szervezeti háttér:

Mivel a Dráva-térség határon átnyúló teret alkot és nem hivatalosan elfogadott fejlesztési egység, célszerű lenne létrehozni egy transznacionális, független (és nonprofit) szervezetet vagy egyesületet a térségben folyó tevékenységek támogatására és összefogására és a már meglévő közös eszközök használatára, valamint a már megvalósult, határon átnyúló projektek eredményeinek fenntartására és hasznosítására.

A szervezet állhat több, kisebb területeket lefedő vagy specifikus szerveződések közül is.

A szervezet működésében a LEADER megközelítésnek kell érvényesülni, azaz az ágazati szempont helyett a területi szempontot kell képviselnie és folyamatosan kell keresnie a helyi szereplők minél szélesebb körű bevonásának lehetőségét.

Bármilyen stratégia vagy projekt megvalósításának **legfőbb előfeltétele** egy, a hálózatépítést, közös promóciót, kommunikációt és főként a fejlesztési tevékenységeket összefogó szervezet megléte.

3.

Határ menti KKV-k támogatásának lehetőségei a 2014-2020-as tervezési időszakban - tervezetek bemutatása

A fejezetben a jelenleg¹ tervezés alatt álló Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020 jelenlegi állását kerül bemutatásra, különös tekintettel a kis- és középvállalkozások helyzetének elősegítését célzó programelemekre. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a program még nincsen véglegesítve és mind prioritás, mind allokáció tekintetében elképzelhetőek még változások. Ezért ennek a fejezetnek a megírása elsősorban bemutató jellegű, amely iránymutatásként kíván szolgálni az elkövetkező hét évre abban a tekintetben, hogy milyen jellegű, a regionális KKV-k számára elérhető programokra lehet számítani, a teljesség igénye nélkül.

Magyarország és Horvátország gazdasági kapcsolatai

Míg Magyarország külkereskedelmének jelentős részét a nagy európai piacok mellett a szomszédjaival bonyolítja, így az export tekintetében a szomszédok közül Románia a második, Ausztria a harmadik, Szlovákia a negyedik, addig Horvátország a 19. helyen áll csak, nagyrészt együttmozogva a többi volt jugoszláv tagállammal. Ez talán azt is jelentheti, hogy nem sikerült jelentősen új pályára állítani a magyar-horvát kereskedelmi kapcsolatokat és a hagyományosan összefüggő piacok ellenére nehezen ismerjük fel az egymásban rejlő lehetőségeket. Mindenesetre Horvátország közelmúltbeli

Magyarország Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020 (továbbiakban: HUHRCBC)

Unió csatlakozásával jelentős – vélt vagy valós – korlátok omlottak le, amelyek korábban esetleg nehezíthették az egymással való együttműködést. Országaink közti határ már csak a fejünkben létezik és semmilyen jogszabályi akadály nincs többé az együttműködés, kereskedelem, szolgáltatás-áramlás előtt, történjen az nagyvállalati, közép-, kis- vagy mikrovállalati szinten. Különösen mikro- és kisvállalati szinten sokat tehetünk tudatosan is a nyitottság megteremtéséért és törekedhetünk olyan termékek, szolgáltatások kifejlesztésére, amelyeket eleve határon átnyúló értékesítési lehetőség figyelembe vételével hozunk létre és megfeleltetjük a többnyelvűség és az eltérő nemzeti szabályozások követelményeinek. (EU-n belül ez utóbbi minimális.) A közepes és nagyvállalatokról általában már régen megvalósították ezeknek a szabályoknak valós megfelelést, mindazonáltal sokkal rugalmatlanabbak annál, hogy a szűkebb regionális lehetőségeket figyelembe vegyenek üzletpolitikájukban. A mikro- és kisvállalkozások számára azonban az Unió csatlakozás jelenthet még fejlesztési potenciált.

A hamarosan kifutó IPA együttműködés után, az új programozási időszakban már két egyenrangú EU tagállam között fog megvalósulni az új határon átnyúló program. A program célja természetesen továbbra is az, hogy egyfajta választ adjon a bevezető részben felvetett kérdésekre és problémákra. Céljai között van a határon átnyúló hatásnak az ismert korlátok melletti maximalizálása, valamint a gazdasági, társadalmi, közösségi (közszerkezeti) szintű kötődések létrehozása, illetve megerősítése. A lehetőségeket erősíti az is, hogy itt két hasonló fejlettségű, kultúrájú országról van szó, amelyet számos történelmi szál is összefűz. A programtervezet bevezető része is mélyrehatóan foglalkozik a programban részt vevő határ menti megyék és a kapcsolódó területek helyzetével és a néhány helyen fellelhető határ menti perifériák speciális fejlesztési igényeivel, amelyeken éppen a határon átnyúló hatás segíthet. Természetesen nem egyszerű a megfelelő indikátorok megtalálása sem, amelyek egyrészt jelzik a program beavatkozásainak sikerességét, másrészt nem fogalmaznak meg elérhetetlen célokat sem.

A programtervezet a következő prioritási tengelyek mentén fog felépülni a programozó „TaskForce” eddigi döntései alapján (zárójelben a kapcsolódó tematikus célok - TO² - és az Európai Regionális és Fejlesztési Alapról - ERFA - szóló rendeletben részletezett beruházási prioritások).

Prioritási Tengely	Alcím (tematikus cél)	Allokáció beruházási prioritásonként ¹
1. Gazdaságfejlesztés	KKV-k versenyképességének növelése (TO3)	20% (3b)
2. A természeti és kulturális kincsek fenntartható használata	A környezet megőrzése és védelme és az erőforrás-hatékonyság népszerűsítése (TO6)	40%(6c)+15%(6d)
3. Együttműködés	Együttműködés - Intézményi kapacitás növelése és hatékony közigazgatás (TO11)	12,5% (11)
4. Oktatás	Beruházás az oktatásban, képzésbe, beleértve a szakképzést és élethosszig tartó tanulást az oktatási és képzési infrastruktúra fejlesztésével (TO10)	12,5% (10)
5. Technikai segítségnyújtás	TA	Nem került véglegesítésre

A programra magyar oldalról az 1865/2013 (XI. 19.) Korm. rendelet szerint 34,843 millió euró fog rendelkezésre állni és a HUHRCBC teljes becsült költségvetése mintegy 67,238 millió euró + 15% nemzeti társfinanszírozás. Az egyes prioritási tengelyek mellett találhatóak az egyes forrásokra vonatkozó tervezett allokáció-súly mértékei. Mivel a technikai segítségnyújtás egyelőre 0% súllyal szerepel, ezért ez a megosztás még biztosan változni fog. Az arányok azonban jól kirajzolódnak. Azzal, hogy a gazdaságfejlesztési prioritás kapta a program költségvetésének húsz százalékát, annak ellenére, hogy a KKV-közvetlen támogathatóságának megteremtésével egy pilot jellegű programról van szó, a program megalkotói kifejezték annak fontosságát, hogy a régió fejlődésének záloga a helyi kis- és középvállalkozások fejlődése. Egyben bátorságról is bizonyítást adtak, mivel határon átnyúló programban még nem valósult meg közvetlen vállalkozói támogatás a régiókban.

A tervezőket a magyar-horvát program esetében az az aggodalom tölti el leginkább, hogy a KKV-k közvetlen támogathatóságának megteremtése esetén sikerül-e a régió vállalkozásainak határon túli partnert találniuk, azaz túljutnak-e a sikeres pályázathoz vezető út első és legalapvetőbb lépésén. (A 2007-2013 közötti előcsatlakozási programban a KKV-k szerepe nem volt meghatározó.) Ez az aggodalom általában mindkét régió esetében az operatív programok helyzetelemzéseiből indul ki, amelyek a nyelvi és gondolkodásbeli különbségeket mint a vállalkozások határon átnyúló tevékenysége előtt tornyosuló legfőbb akadályt emelik ki, másrészt a programnak egyben célja is, hogy az újonnan meglévő kapcsolatokra helyezze a hangsúlyt és elsősorban ne a már meglévő, a program beavatkozása nélkül is működőképes kapcsolatokat támogassa (pl. ne egyik országban székelő vállalat a határ másik oldalán üzemelő kapcsolt vagy leányvállalata legyen a névleges „határon túli partner”). Ebből a szempontból a prioritási tengelynek továbbra is célja a megfelelő és valódi határon átnyúló hatás kimutatása.

² Ld. az Európai Parlament és a Tanács 1301/2013/EU rendeletét (2013. december 17.)

A tervezők ezen kívül általában törekszenek a nemzeti programokkal való párhuzamosságok kizárására és problémaként fogják fel az azonos, illetve hasonló prioritások megjelenését a 2014-2020 közötti nemzeti gazdaságfejlesztési programokban. (Magyarországon ezek a célok elsősorban a Gazdaságfejlesztési és Innovatív Operatív Programban, röviden: GINOP-ban fognak megvalósulni.) A határon átnyúló programokra azonban nemcsak a nemzeti programok konkurenciájaként, hanem azok kiegészítéseként is lehet tekinteni. A határon átnyúló együttműködések különlegessége ugyanis a régiós lehatárolásban, valamint a határon átnyúló hatásban (partnerség, többnyelvűség) rejlik, valamint abban, hogy fő céljuk a határmentiségből adódó sajátos hátrányok (periferizálódás) kompenzálása. Ezek a régiók ezért az esetleges párhuzamosságokkal nem feltétlenül élveznek előnyt a csak a nemzeti programokban támogatott területekhez képest, hanem a CBC programok lehetőségeit kihasználva speciálisan módon harmonizálhatják, illetve esetünkben akár megteremthetik, újjáteremthetik a határon átnyúló gazdasági hálózatokat.

Ezeket a szempontokat figyelembe véve a tervezők úgy látták jónak, hogy a gazdaságfejlesztési célokat a magyar-horvát programban a 3b³ tematikus célon keresztül kívánják megvalósítani a KKV-k közvetlen támogathatóságának megteremtésével. Most az e tematikus célhoz tartozó a beavatkozási területek és indikátorok bemutatása következik. (Ezek az operatív program tervezetében is elérhetőek az együttműködés honlapján jelenleg tervezetként, de a 2014 nyarán tervezett elfogadás után a végleges program is megtalálható lesz a honlapon.

Tervezet helye 2014 májusában:

www.hu-hr-ipa.com/en/documents-draft-op.

A vállalkozásfejlesztéshez kapcsolódó tematikus cél (TO 3) specifikus céljai és a támogatott tevékenységek

A tervezők a 3b tematikus célon belül két specifikus célt különböztetnek meg. Az első specifikus cél (3b I.): Üzleti együttműködés elősegítése a határ két oldalán működő KKV-k között, amelynek eredmény indikátoraként a KKV-k közötti elmélyült üzleti együttműködést jelölték meg. Ezt a tervezők a KKV-k egymás közötti import és export aktivitásán keresztül mérnék, amelynek kiinduló mértékét egy KKV-kon végzett kutatás alapján határoznák meg és egy szerénynek tűnő, de a régió szempontjából mégis jelentős 5%-os növekedést irányoznak elő 2022-re a program kifizetésének záróévére. Ez az indikátor nehezen mérhető, de kísérletet tesz arra, hogy a határon átnyúló regionális kereskedelmet kissé feltérképezze.

A másik specifikus céllal (3b II.) a határ két oldalán működő, KKV-k által működtetett, turizmus-hoz kapcsolódó szolgáltatások elérhetőségét és minőségét szeretnék javítani, és eredmény indikátorként a helyi KKV-k által nyújtott, turizmus-hoz kapcsolódó szolgáltatások növekvő választékát szeretnék mérni a program végén, szintén kérdőíves felmérésen keresztül.

³ „A kkv-k számára új vállalati modell-elsősorban a nemzetközivé válás céljával történő-kidolgozása és megvalósítása” Forrás: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1301/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a „Beruházás a növekedésbe és munkahelyteremtésbe” célkitűzésről szóló egyedi rendelkezésekről, valamint az 1080/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

A program beavatkozási területei a KKV fejlesztési konzorcium felállításának technikai feladata mellett a következő területekre terjednek ki (a tervek szerint KKV-k számára nyújtott „de minimis” támogatáson keresztül):

- közös technológia-, szolgáltatás-, termék-fejlesztés és nemzetközivé válás
- energiahatékonyság közös fejlesztése
- marketinghez, promócióhoz és bemutatókhoz használt eszközök és szolgáltatások közös fejlesztése, valamint
- részvétel tanfolyamokon a külföldi piacokon való sikeres működés érdekében (nyelvtudás, kulturális szokások, technikai tudás, utódlás kihívásai)

Mint említettük, ennek a programrésznek kifejezett célcsoportjai a határos megyék KKV-i (kapcsolódó területekről csak kivételesen indokolt esetben vehet részt KKV) és kedvezményezettjei az egyszerűsített rendszerben a KKV-kat összefogó fejlesztési konzorcium/konzorciumok.

A fejezet további részében ennek a megoldásnak érdekében létrehozásra kerülő konzorcium tervezetét kerül nagy vonalakban bemutatásra. Az előzőekben leírt lehetséges partnerkeresési és találási problémák megoldása érdekében a tervezők úgy döntöttek, hogy egy speciális, ún. „PPLightScheme” (Könnyű Projekt Partner Rendszer) kialakítását kezdik meg holland példa alapján. (Továbbra is fontos hangsúlyozni, hogy e sorok írása idején még nem került elfogadásra a tervezet és a programozók még beavatkozhatnak a kialakításra kerülő rendszerbe.)

A PPLight rendszerben megvalósításra kerülő projektek a következő fázisokból állnak:

- 1. fázis** – Határon átnyúló KKV fejlesztési konzorcium létrehozása
- 2. fázis** – Projektgenerálás
- 3. fázis** – Határon átnyúló KKV projekt koncepció definiálása
- 4. fázis** – Projektjavaslatok kifejlesztése
- 5. fázis** – Határon átnyúló KKV projektek megvalósítása

A projektet vezető konzorcium egy vállalkozásfejlesztési szervezet lehetne, de komolyan felmerült egy Európai Területi Együttműködési Csoportosuláson, azaz EGTC-n (European Grouping of Territorial Cooperation), mint Lead Partneren keresztül történő megvalósítás lehetősége is. A Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat (Central European Service for Cross-border Initiatives, CESCO) megfogalmazása szerint „az EGTC az Európai Unió innovatív megoldása a tartós határon átnyúló együttműködések biztosításához”. Az egyes tervezetek közöttétele során a Pannon EGTC mint lehetséges Lead Partner már konkrétan említésre került, de az elmúlt időszakban a tervezés folyamatának ismeretében még nem lehet véglegesnek tekinteni. Az EGTC-k mellett elsősorban az szól, hogy önálló jogi személyként önmagában való-sítják meg határon átnyúló hatást, mivel a határ mindkét oldaláról kapcsolódhatnak be partnerek (sőt akár több szomszédos tagállamból). Más szakértők egy országos szervezet részvételét látnák szívesen több határ menti program tekintetében, mint Magyarországon a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (MVA), vagy a Nemzeti Külgazdasági Hivatal (Hungarian Investment and Trade Agency, HITA) és Horvátországban a HAMAG Invest. A közvetlen KKV támogatás megvalósulásától 2022-re a PPLight rendszeren keresztül mintegy 100-100 KKV kell, hogy anyagi és/vagy nem-anyagi támogatást kapjon és

4.

Rövid élelmiszer láncok, helyi piacok Franciaországban

mintegy 2,5 millió euró privát tőkét szeretnének a programba vonzani a hét év alatt társfinanszírozásként a KKV-k részéről.

További, a programhoz kapcsolódó tervezett összegek:

átlagos projektösszeg: 200.000 EUR

KKV projektek tervezett száma: 50

Teljes allokált költségvetés a KKV projektekre: 10 M EUR

Működési költség: ~3,5 M EUR

A PPLight rendszer bevezetésének ellenzői (akik inkább a hagyományos projekt-kialakításon keresztül támogatnák a KKV-kat) elsősorban a magas működési költségeket hozzák fel ellene. A rendszer megítélése során azonban figyelembe kell venni annak úttörő jellegét a határ menti programokban. Sikeres konzorcium létrejötte esetén akár önfenntartóvá is válhat a rendszer, a következő ciklusokban a megfelelő kapcsolódó pénzügyi eszközök alkalmazása esetén.

Franciaország városainak és falvainak hangulatos piaci jó lehetőséget kínálnak arra, hogy megismerhessük a helyi friss termékeket, a vidék jellegzetes ízeit, van, ahol a piacon helyben kapunk gasztronómiai bemutatásokat is. A Platánok árnyékában a kuglóf, a sajt, a bor a fűszerek illata kavarog. Piacon vásárolni jó. Piacon vásárolni sokkal több, mint vásárolni, piacon vásárolni nagyon kellemes időtöltés.

Kis leegyszerűsítéssel mondhatjuk, hogy a helyi (termelői) piac a rövid ellátási láncok talán legismertebb és legkedveltebb formája. A helyi vagy termelői piaci értékesítés ma Európa-szerre reneszánszát éli. Az alábbiakból kiderül, mi a közös a helyi piacban és a rövid ellátási láncban, mi a különbség piac és helyi (termelői) piac között, miért terjednek ezek az értékesítési formák, s ennek milyen járulékos hatása van a helyi gazdaság fejlődésére. Áttekintjük, hogy a rövid élelmiszer ellátási láncoknak (RÉL) milyen típusai fejlődtek ki. A platánok alatt, a színek és illatok közepette arra is meg lehet találni a választ, hogy hogyan működnek, s mitől sikeresek az alternatív értékesítési módok abban az országban, ahol ez a reneszánsz elindult. Mint látni fogjuk a recept egyszerű, s talán a hozzávalók is beszerezhetők.

Rövid élelmiszer láncok, közvetlen értékesítés, termelői piacok

Az ún. helyi (vagy termelői) piacokon a közvetlen értékesítés a jellemző, sőt az esetek többségében viszonteladók meg sem jelenhetnek portékájukkal ezeken a helyeken. A rövid élelmiszerellátási

láncoknak (RÉL), számos típusa ismert, ezek közül csak az egyik a helyi piac. Közvetlen értékesítésről akkor beszélünk, amikor a termelő és a végső fogyasztó között nincs beékelődő közvetítő, vagyis a termelő közvetlenül a fogyasztónak értékesít. Rövid élelmiszerellátási láncnak minősül azonban minden olyan értékesítés is, ahol a termelő és a fogyasztó között maximum egy közvetítő található. Tehát a rövid lánc nem fizikai értelemben vett távolságra utal, hanem a közvetítők számát jelöli. A decentralizált, regionális élelmiszer-hálózatokban lehet a legegyszerűbben minimálisra csökkenteni a közvetítők számát és az élelmiszer „utaztatását”. A közvetlen értékesítés e meghatározás értelmében a rövid láncok egy speciális fajtája. Jegyezzük meg, hogy a francia gyakorlat különbséget tesz közvetlen értékesítés és rövid lánc között: előbbi esetben a termőhely 80 km-es sugara távolsági korlátot jelent, míg a rövid láncnál a távolság nem szempont. A helyi piac esetén a „helyi” jelző jellemzően valamilyen adminisztratív határhoz (megye) kapcsolódik vagy tájegységre utal, de nagyon fontos ismerv az is, hogy egy termelő által hagyományos módon (nem nagyüzemi keretek között) termelt és feldolgozott termékek jelenhetnek meg piacon. Amennyiben a termék külső piacon kerül forgalomba, úgy a termőhely adottságokra utaló származási igazolások garantálják az eredetet és a minőséget (pl. AOC).

A rövid láncok és a helyi piacok elterjedése

A globalizációban a nagy nyertes multinacionális bevásárló központok és a nagy vesztes kisboltok mellett a hagyományos piac képes volt pozícióit jórészt megőrizni, aminek hátterében nem az áll, hogy gyakrabban járunk piacra, hanem az, hogy egy piaci bevásárlás alkalmával több termék kerül a kosarunkba. A piacon való vásárlás azonban még nem feltétlenül jelenti sem a helyi termékekhez felé fordulást, sem a rövid láncok elterjedését, hiszen a klasszikus piacon bár megjelenhetnek helyi termelők és megvalósulhat a közvetlen eladás, legalább ennyire jellemző a viszonteladók és a nagybani piacról származó nem helyi tömegtermékek jelenléte is.

Napjainkban az élelmiszerkereskedelem túlnyomó része nagy, jellemzően multinacionális bevásárlóközpontokban bonyolódik, s csak csekély, bár egyre növekvő része a különféle alternatív értékesítési, ellátási módszerekkel. Ezek közé soroljuk a közvetlen értékesítés és a rövid élelmiszerláncok különféle változatait is.

A rövid ellátási láncoknak számos megjelenési formája létezik, amelyben a termelő a lehető legrövidebb úton próbálja eljuttatni termékét a fogyasztóhoz. Mindegyiknek vannak előnyei és hátrányai. Az értékesítési lánc rövidre szabásával a termelők és a fogyasztók is jól járnak. A sok különféle módozat közös elemei kirajzolják a rövid élelmiszerlánc lényegét, miszerint a RÉL a termelők, a fogyasztók és a vidékfejlesztők között kialakult hálózat, egy megújuló termelési, értékesítési és fogyasztási rendszer, olyan alulról felépülő partnerségi struktúra, ami az ipari termeléssel szembeni alternatívaként értelmezhető.

A Rövid ellátási láncok elterjedése vagy inkább újra felfedezése a 80-as évek első felében indult el, a termelők válasza volt ez, ami a kereskedelem lefőlöző haszna elleni próbálkozásokból nőtt ki magát. Ez a haszon akkor maradhat a

termelők zsebében, ha az értékesítési láncot sikerül kellően rövidre szabni, a legrövidebb út, ha a termelő és a fogyasztó közvetlenül, fizikálisan is találkozik. Ez pedig mindkét fél számára kölcsönös előnyöket és további pozitív externáliákat eredményez, helyi társadalmi, gazdasági, környezeti és kulturális hatásai is említést érdemelnek.

A rövid láncok elterjedését segíti azoknak az új problémáknak a megjelenése, amelyek a városi népesség növekvő arányából, a nagyüzemi, iparszerű mezőgazdaság negatív következményeiből erednek. Az étel útja szinte követhetetlenül hosszú, áttekinthetetlen, s a sokasodó botrányok jelentősen csökkentik a fogyasztói bizalmat, felerősödik a megbízható forrásból származó, jó minőségű élelmiszerek iránti igény. A fogyasztók egy része nem csak saját egészségével foglalkozik, de ökológiai problémák iránt is érzékenyebbé válik, megindul egy világméreteken még alig látható, de a fejlett országokban egyre jelentősebb fogyasztói attitűdváltozás. Lokális vagy regionális szinten (ahol még értelmezhető) a szolidaritás fogyasztói döntések is segítik a RÉL-ek elterjedését, a helyi élelmiszerek keresletének növekedését. A vásárló az élelmiszerek között válogatva az egészségeset, a megbízhatót, a kiváló minőségűt keresi. A tudatos, etikus, szolidáris, protekcionista vásárló mellett jellemzővé válnak azok a vevők is, akik a fogyasztással társuló fenti plusz értékek mellett hangulatokat, érzéseket is keresnek.

Nem utolsó sorban a helyi gazdaságfejlesztési vonatkozások is a rövid láncok elterjedéséhez vezetnek. Hamar felismerhető, hogy a rövid láncok a térségen belüli kereskedelem növekedéséhez, a vidéki erőforrások helyi multiplikálásához járulnak hozzá, munkahelyeket teremtenek, így vidékfejlesztő hatásuk nyilvánvaló. Mindezek miatt a vidékpolitika is felismeri, hogy támogatandó, fontos eszközről van szó, amit nem csupán

anyagi ösztönzőkkel, de az adminisztratív terhek csökkentésével és egyszerűsítésével is lehet segíteni. A termelő és a fogyasztó közötti közvetlen kapcsolat erősíti a bizalmat, ami a társadalom egészséges működésének alapja.

Az Internet természetessé válása, gyors elterjedése a rövid láncok fejlődését jelentősen segíti, ahogy az is, hogy a nívósabb éttermek felismerik a minőségi alapanyagok rendkívüli fontosságát és az ipari keretek között előállított termékek helyett a helyi, gyakran kisléptékű farmokról szerzik be a receptek hozzávalóit. Szintén jelentős lendületet adhat a RÉL-eknek, ha a közétkeztetésben is nagyobb figyelemmel és a helyi fejlesztéseket is szem előtt tartva szervezik meg a beszerzést.

Rövid ellátási láncok típusai

Számos alternatíva létezik, amely a lehető legrövidebb úton juttatja a gazdák termékeit a fogyasztókhoz. (mindegyiknek van előnye is, hátránya is) Az értékesítési lánc rövidre szabásával a termelők jobb áron tudják termékeiket értékesíteni, míg a fogyasztók jobb áron juthatnak ezekhez. A közvetlen kapcsolat teret ad a speciális igények megjelenítésének, érvényesítésének is. A teljesség igénye nélkül a legjellemzőbb formák:

Farmról értékesítés: a vásárlónak oda kell utaznia, a termelőnek pedig el kell viselnie a látogatókat. A vásárló ugyanakkor biztos lehet a származásban, a piacnál jobb árat alkudhat ki, a termelő pedig megspórolja a piacra szállítás idejét és költségét, s persze magasabb árat kaphat.

Út menti értékesítés

„Szedd magad” akciók

Gazdabolt: több termelő egymással összefogva értékesíti saját termékeit. Jellemzően helyi társadalmi szervezetek működtetik. A terme-

lés, értékesítés és fogyasztás köré közösség szerveződik, egyeztethetőek a különböző érdekek, s kölcsönös előnyök biztosíthatók egymás számára.

Házhoz vagy gyűjtőpontra szállítás: nagyfokú bizalom szükséges a rendszer tartós működéséhez. Előnye, hogy a vásárló számára kényelmes, a termelő pedig hosszú távon biztos vevőkört alakíthat ki.

Bevásárló körök: Az általában baráti, munkahelyi kapcsolatok mentén létrejövő társaságok szerveződhetnek ad hoc alapon, hosszú távra is. A kör létrehozásának egyik motivációja a szervezési feladatok megosztása (rengeteg utánajárást igényelne).

Fogyasztási/fogyasztói szövetkezetek: Előzőnél bonyolultabb, jogi személyiséggel is rendelkező formák; lehetnek egyesületek, alapítványok, szövetkezetek. A termelők és fogyasztók jogi keretek által biztosított lehetőségek, garanciák mentén rendezik közös ügyeiket (pl. Seikatsu)

Kosárszolgáltatás: A fogyasztók részt vesznek a termelés finanszírozásában is. A gazdálkodók minden termelési szezon elején felméri az adott termelési szezon költségeit, a termés mennyiségét (igazodva a fix vevőkör igényeihez), majd ennek megfelelően „részvényeket” bocsátanak ki. A vásárlók így előre (akár egy egész évre), finanszírozzák a termelést.

Értékesítés az Interneten

Megjelenés és értékesítés fesztiválokon

Vendégasztal, vidéki turizmus

A Rövid élelmiszerellátási láncok fejlesztési hatásai

A rövid élelmiszer láncoknak pozitív társadalmi, gazdasági, környezeti és kulturális hatása is értelmezhető. A **társadalmi** hatások közé az általános bizalom növekedését, közösségfejlesztő hatás sorolható, ami a társadalmi szolidaritás erősödését is jelentheti. A **gazdasági** hatások üzemi (mikro) és térségi szinten is értelmezhetők. A mikroökonómiai hatás a termelőnél jellemzően a termőhely, a hagyományos tudás, a tájfajta felértékelődése miatt realizálódó többletjövővedelem, míg térségi szinten a vidéki gazdaság élénkítése, a helyi erőforrások multiplikálása a legfontosabb. A helyben történő feldolgozás és a közvetlen értékesítés új munkahelyeket generál, a multiplikatív hatás a turizmusban is megjelenhet. Az **ökológiai** hatások kevésbé nyilvánvalóak, de kisléptékű rendszereknek, a kevesebb szállítási, tárolási, tartósítási igénynek, a környezetkímélő gazdálkodási-feldolgozási módok terjedésének nyilvánvalóan vannak pozitív hozadécai. Végül a kulturális hatások közé a helyi gazdálkodási tradíciók fenntartása/újraélesztése sorolható, amely segíti a kulturális örökségi értékek megőrzését és növeli az idegenforgalmi vonzerőt.

Egy jól szervezett RÉL jó a termelőnek, mert a magasabb hozzáadott érték előállítására sarkallja, lehetőséget teremt a diverzifikációra és a fogyasztói igények pontosabb megismeréséhez. Előnyös a fogyasztónak is, mert kapcsolatot kialakítva a termelővel és részben a termőhellyel is pontos információkat szerezhet a termékről. Nem utolsó sorban előnyös a rurális térségeknek, mert élénkíti a vidéki helyi gazdaságot.

Rövid láncok, helyi piacok Franciaországban

Az alábbiakban a RÉL-ek, valamint a helyi piacok szervezésének franciaországi gyakorlatát mutatjuk be. Az alternatív élelmiszerellátási és -kereskedelmi módszerek kidolgozásában és alkalmazásában Franciaországban több sikert is elkönyvelhettek már.

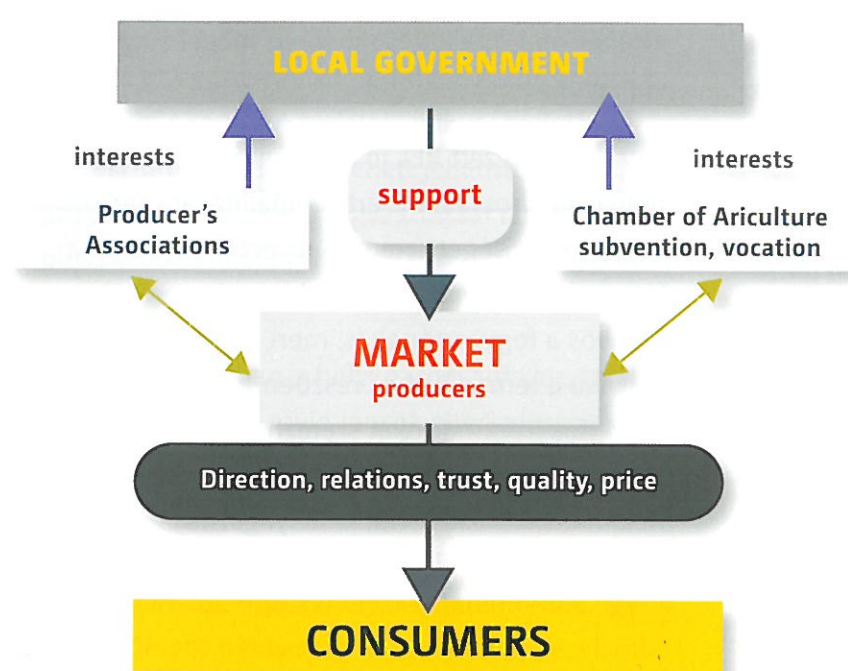
A helyi termelői piacok fejlődése a 80-as években indul el, a különböző mezőgazdasági, jellemzőn paraszti (farmer) szövetségek, egyesületek alulról induló kezdeményezésére, és az agrárkamarák hathatós szervezési segítségével, amelyet a helyi önkormányzatok érdemi támogatása kísért (jellemzően infrastruktúra fejlesztéssel, kedvezményes piachelyek biztosításával és marketinggel). A kezdeményező egyesületek komoly ellenőrző rendszereket vezettek be és működtetnek, az agrárkamarák képzéseket, szakmai fórumokat szerveznek tanácsadással segítik a gazdálkodókat, de mindenek előtt a termelők általános érdekeit igyekeznek közvetíteni az ön-

kormányzatok és a felsőbb szintű közintézmények felé. Ezt az együttműködési struktúrát az alábbi ábra is jól szemlélteti.

Az alternatív értékesítési formák megszervezése Franciaországban meglehetősen sikeresnek bizonyult. Különösen a helyi termelői piacok népszerűségének növekedése említhető, de a turizmus által legfrekvenciáltabb vidéki régiókban és tájakon (Provence-Alpes-Côte d'Azur, Languedoc-Roussillon, Elzász, a Rhône és a Loire völgye stb.) a vidéki turizmushoz való igen eredményes kapcsolódás is jó példa erre. Ezeknek az alulról szerveződő, sikeres akcióknak a hatására jelentek meg a nemzeti szintű programok (Nemzeti Élelmészeti Program; Rövid Ellátási Lánc Fejlesztési Terve), majd a 2010-ben megszülető Agrármodernizációs Törvényben már nemcsak nevesítik a RÉL-eket, de fejlesztésük hangsúlyos szerepet is kap. A nemzeti szintű intézkedések azonban semmit sem érnek regionális és lokális szintű alkalmazás hiányában. A regionális szintű tervek és intézkedések sorában

sikeres helyi programok sora említhető, ezekben két dolog biztosan közös: i) fókuszában minőségi helyi élelmiszerek előállítása, a termelők (agrártermelők és kézművesek), fogyasztók, helyi politikusok együttműködése, a helyi gazdaságfejlesztés, mindenek előtt a város és vidék közötti kapcsolat erősítése áll; ii) a rövid élelmiszerláncok fejlesztése mindenütt kiemelt szerepet kap. A RÉL-ek hosszú távú sikere elképzelhetetlen a közétkeztetéshez való szoros kapcsolódás nélkül, ami a helyi és országos közigazgatási döntéseket igényel.

3. ábra: A szereplők struktúrája

Kujáni, 2012 alapján

A pozitív példák ellenére a rövid élelmiszerláncok fejlődését még mindig több tényező hátráltatja:

- Gyakran hiányoznak a termelők és/vagy a fogyasztók szempontjából a szükséges adatok, információk
- A rövid láncú értékesítés minden típusára jellemző időigényessége, türelmet igényel fogyasztótól és termelőtől egyaránt.
- A RÉL sikeres megszervezése komplex feladat. A termelés, feldolgozás, szervezés, szállítás, raktározás, értékesítés, promóció területein is profinak kellene lenni egyazon, jellemzően családi farmgazdaságnak. Nyilvánvaló, hogy ez széleskörű partnerségi együttműködés nélkül nem működőképes, így a bizalom is fontos eleme a rendszer sikeres és fenntartható működésének.

- A feldolgozóipari kapacitások hiánya, illetve a beruházások jelentős forrásigénye finanszírozási módszereket, támogatásokat vagy ismét komoly együttműködési kereteket igényel.

A rövid élelmiszerláncok SWOT-ja

Erősségek	Lehetőségek
<ul style="list-style-type: none"> • folyamatos keresletnövekedés, • érett friss áru értékesítése, hagyományos és kézműves termékek, könnyebb értékesítés, • azonnali bevétel, • ismert értékesítési pontok (helyi piac), bizalmi kapcsolatok kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • növekvő társadalmi igény, • közösségi médiák felértékelődése, • fogyasztói magatartás változása, • éttermek: minőségi termékek felé
Gyengeségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • élelmiszerbiztonság átláthatósága, • gazdaságtalan logisztikai folyamatok, • védjegy ismeretek hiányossága, • termelők közötti együttműködés hiánya, • kereskedelmi ismeretek, információk hiánya • szaktanácsadási háttér hiánya 	<ul style="list-style-type: none"> • védjegyek további terjedése → vásárlói bizalmatlanság, • fizetőképes kereslet csökken, • támogatások elmaradása, • jogharmonizáció, jogi háttér, • hamisítók, manipulációk

A helyi termelői piacok

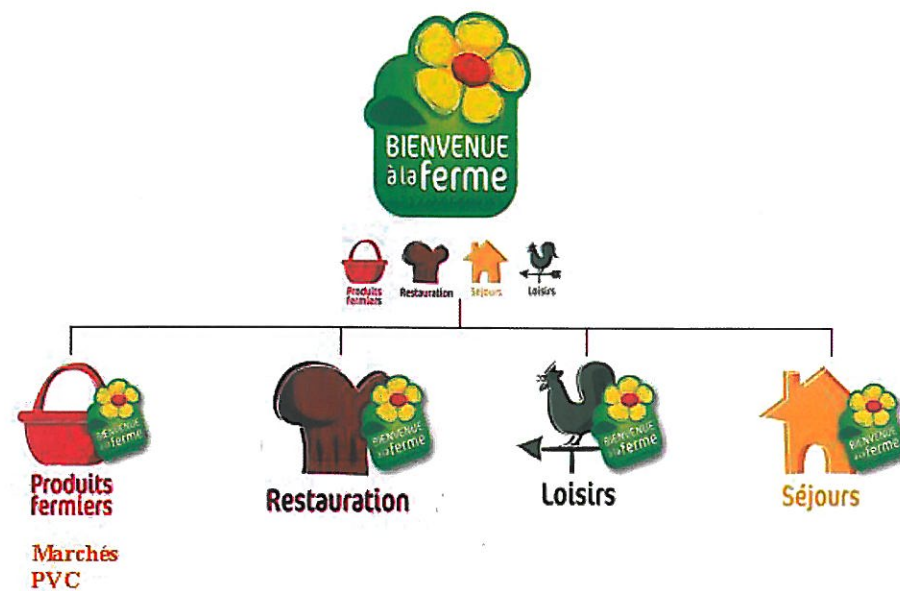
A mai termelői piacok ősei a XX. század harmincas éveiben az Egyesült Államokban formálódtak, s váltak népszerűvé. A főként friss zöldséget és gyümölcsöt kínáló piacok később egyéb kézműipari termékekkel, majd éttermekkel, rendezvényekkel gazdagodtak.

A globalizáció térhódításával ezek a piacok már-már eltűntek, majd éppen a globalizáció negatív hatásaival szemben kezdtek újra formálódni már inkább Európában. Ma a termelői piacok egyértelműen reneszánszukat élik. Hollandiában az amerikai fejlődési út ellentétes iránya jelent meg. Egy kávézó tulajdonosa azzal akarta a vendégei körét növelni, hogy termelői piacot szervezett a terasza mellé. Ma már Európa számos országában népszerűek és sikeresek ezek a helyi piacok, számuk már több tízezerre tehető. Helyi piacon vásárolni sokkal többet jelent már egy bevásárlásnál, s ezek a plusz szolgáltatások, hangulatokra tudnak is építeni a helyi piacokat népszerűsíteni igyekvő szakemberek.

A sikerek az EU-t is arra készítették, hogy a Rövid élelmiszerláncok különböző formáit erősen támogatassák, s ez az irány már nagyon hangsúlyosan jelenik meg az EU 2014-2020 közötti támogatáspolitikájában!

A franciaországi termelői piacok sikerét a helyi termelői egyesületek, a térségi agrárkamarak és a helyi önkormányzatok olajozott együttműködése alapozta meg. Az agrárkamara által alapított „Bienvenue à la ferme” (Isten hozott a farmon!) egyesület az egyik fontos eleme a farmról értékesítés támogatásának. Az egyesület igyekszik a termelőket mozgósítani és motiválni, képzéseket szervez, kialakítja minőség ellenőrzés belső és nagyon szigorú rendszerét. A bejáratott logórendszer megállító táblákkal, prospektusokkal és az Internet segítségével segíti a helyi termékek népszerűsítését. A „bienvenue à la ferme” négy elemből áll, ezek: helyi termékek, éttermek, helyi programok, szálláshelyek. Az agrárkamara a helyi termelői piacoknak egy külön logót vezetett be és honlapján teszi könnyen kereshetővé és elérhetővé a legkülönbözőbb helyi piacokat.

4. ábra: A „Bienvenue à la ferme logórendszere

5. DRAVAPORTAL.EU

Ez a fejezet egy „felhasználói kézikönyv” az IPA DUPLO projekt partnerek által kifejlesztett DRAVAPORTAL.EU platformhoz. Indításáig bizonyos mennyiségű tartalom már feltöltésre kerül a platformra a DUPLO projekt keretén belül, ezt követően pedig egy közösségre fejlesztett weboldalként fog majd működni. Bármely regisztrált felhasználó feltölthet útvonalakat vagy látnivalókat, emellett a felhasználók vállalkozásaikat is regisztrálhatják a platformon, hogy termékeiket és szolgáltatásaikat bemutassák.

A portál három fő funkciója regisztráció nélkül is elérhető. Ezek a kezdő oldal közepén megjelenő három fő tartalom: Termékek, Látnivalók és Térkép.

Ha a Termékek vagy a Látnivalók szóra kattintunk, egy lista jelenik meg a teljes feltöltött tartalommal, baloldalt pedig egy osztályozás,

mely segít a tartalmak közti keresésben. A lista felett találunk egy keresés mezőt, amely segít a baloldalt megjelenített kategóriákon belüli tételek megtalálásában.

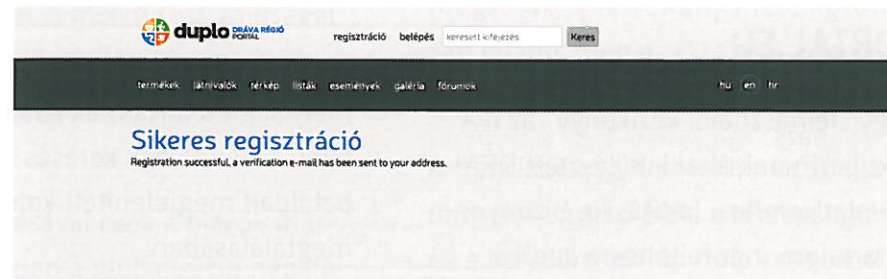
Ha a Térkép mezőre kattintunk, az oldal a Dráva-térség interaktív térképére irányít minket. A platform minden adata megjeleníthető a térképen a jobboldalt található kategóriák közül történő választással. A felhasználók által feltöltött adatokon felül vannak egyéb „alaprétegek”, amelyeket a rendszergazdák töltöttek fel. Ezek közt szerepelnek a természetvédelmi területek, a Natura2000 területek és a közigazgatási határok.

Regisztráció és fiók létrehozása

Ahhoz, hogy elérjünk olyan funkciókat mint a szerkesztés, termékek/szolgáltatások felvitele, termékek és egyéb, a DUPLO pályázatból származó eredmények hozzáadása, először regisztrálnunk kell.

Ezt úgy tehetjük meg, ha a menüben a Regisztráció gombra kattintunk.

Amikor felnyílik az új ablak, a kért információt a megjelenő mezőkbe kell beírni. Miután elfogadtuk a Felhasználói feltételeket, kattintsunk megerősítésként a Regisztráció gombra. Az ablak becsukódik és egy új ablak jelenik meg, a következő felirattal: Sikeres Regisztráció.

A megadott e-mail címre üzenet érkezik ezután, benne egy, kódot tartalmazó linkkel. Ha a linkre kattintunk, a portál nyitó oldala jelenik meg újra az alábbi üzenettel: Cím megerősítve, majd ezt követően az e-mail címünkkel és jelszavunkkal be tudunk jelentkezni az alkalmazásba.

A felhasználói fiók kezelése

Az alkalmazásba történő belépéssel tudjuk szerkeszteni saját fiókunk tartalmát, például turisztikai pontok, termelők és szolgáltatók, termékek és szolgáltatások, útvonalak, fejlesztési tervek és pályázatok hozzáadásával és szerkesztésével. Az első hozzáadáskor a folyamat része a megjelenő feltételek megerősítése.

Vállalkozás hozzáadása

Az információ bevitelének folyamatát egy termelő/szolgáltató hozzáadásának példáján keresztül mutatjuk be. Minden más beviteli funkció ugyanígy működik.

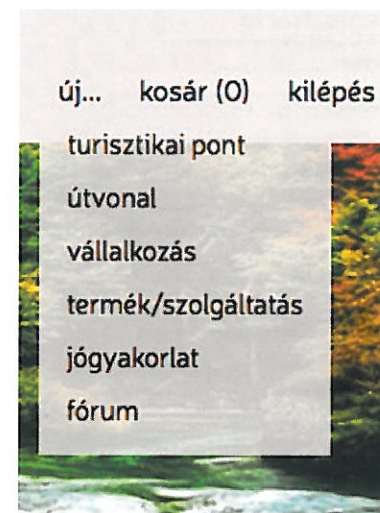
Az oldal tetején található Új menüpontban válasszunk a felkínált lehetőségek közül.

A kiválasztás után új ablak nyílik meg, benne a kitöltendő üres szövegmezőkkel.

A **Név és Leírás** mezőkbe három nyelven vihetünk be adatokat.

Név - Ebbe a mezőbe a termelő/szolgáltató neve kerül. A mező kitöltése kötelező.

Leírás - A termelőt/szolgáltatót bemutató szöveg írandó ebbe a mezőbe.

A **Fordítások szerkesztése** gombra kattintva további mezők jelennek meg, amelyekbe magyar és angol nyelven vihetjük be az adatokat.

A kiválasztott nyelven kell bevinni az adatokat.

Cím - A címet a következő formátumban kell megadni: utca és házszám, település, irányítószám, postafiók.

Amennyiben létezik a cím, pl. ha a Google térképen szerepel, a térképen automatikusan megjelenik, amennyiben nem, kézzel kell felvinnünk a helyszínt a térképre. Ezt úgy tehetjük meg, hogy kinagyítjuk vagy lekicsinyítjük a területet a térkép + és - gombjainak segítségével, vagy a térképen az adott területre visszük az egeret és ott a scroll funkciót használjuk. Ha ennél pontosabban akarjuk megadni a helyet, a térkép műholdas nézetét is használhatjuk. Ha meghatároztuk a pozíciót, egy kattintással egy jelölőt

tehetünk a térképre, és amennyiben a cím mező üres, a rendszer most kitölti a helyszínről szóló információt.

Ezt a mezőt is szükséges kitölteni.

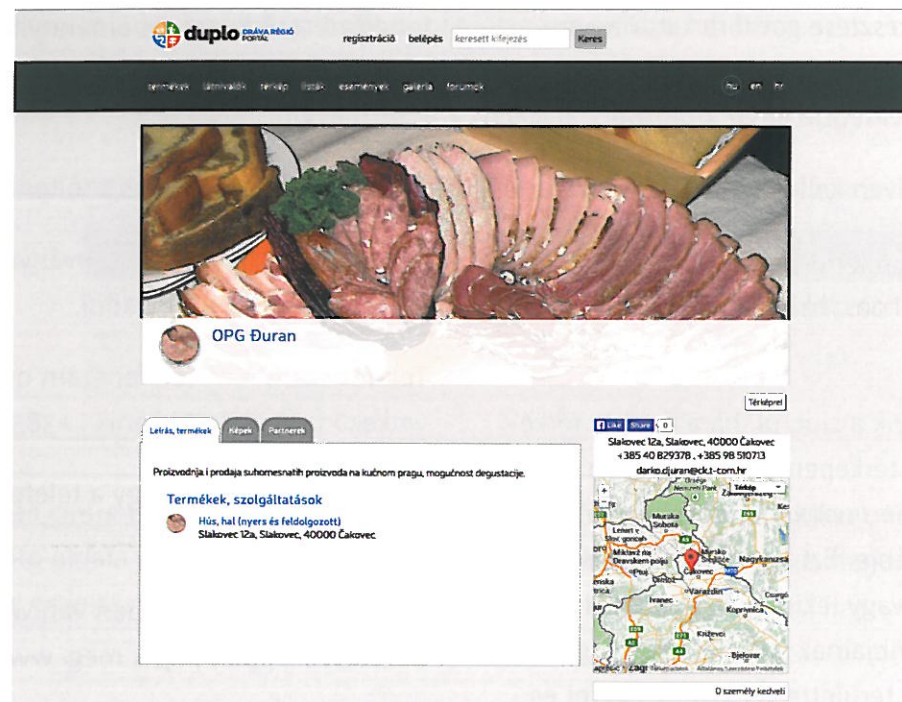
E-mail cím - A címet a szabványos e-mail cím formátumban kell megadni.

Telefonszám - A telefonszám megadása a következő formában történik : +385 12 1234567.

Vagy az e-mail cím, vagy a telefonszám megadása kötelező.

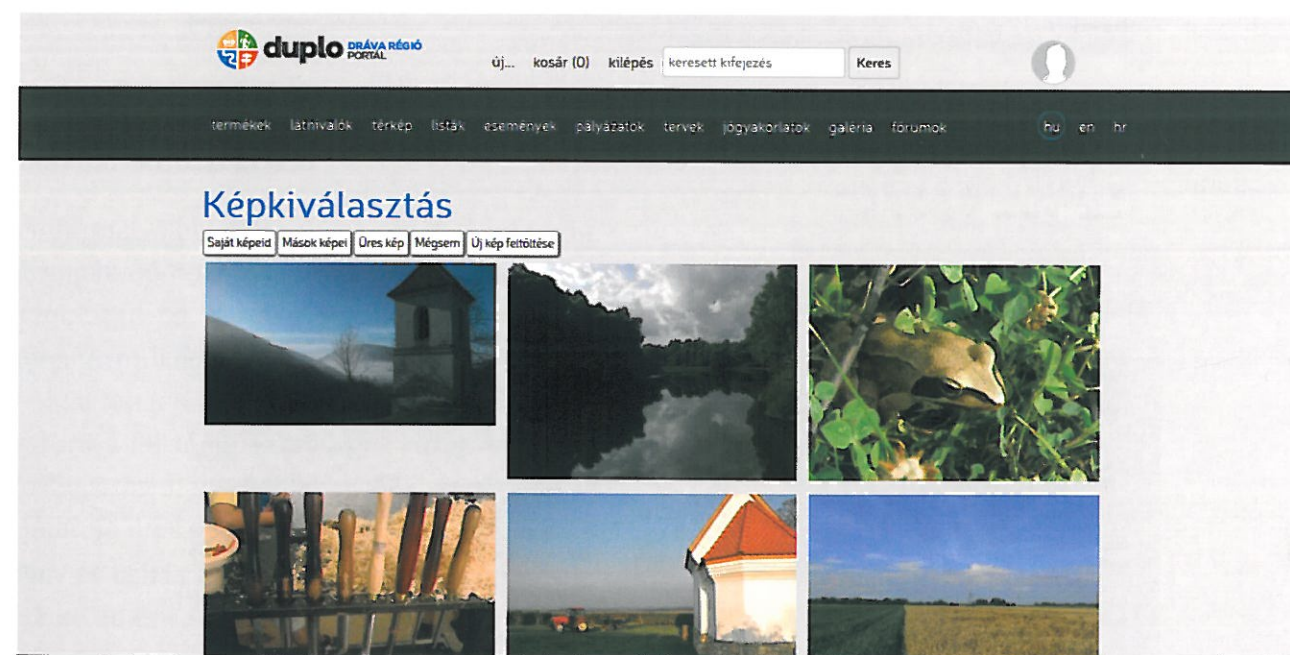
Weboldal - Amennyiben van weboldal, címét a következőképpen adjuk meg: www.name.hr

Címlapfotó - Ez az a fénykép, amelyik megjelenik a termelő profiloldalának fejlécében.

A fénykép kiválasztása a Kiválasztás gombra kattintással történik, ezt követően egy, a már feltöltött fényképeket tartalmazó ablak nyílik meg. Amennyiben egy megfelelő fénykép már van ott, csak kattintsunk rá és az alkalmazás visszaugrik az előző ablakhoz.

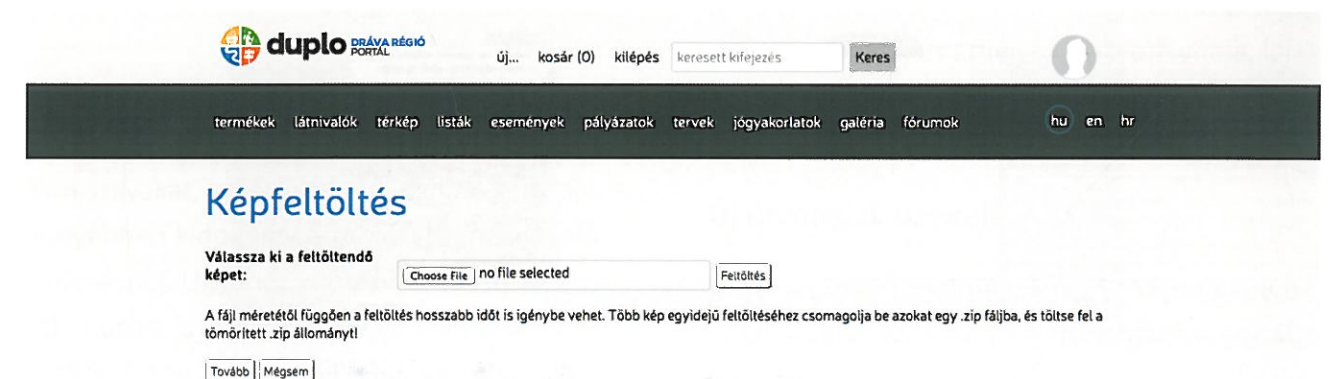
Amennyiben nem találunk alkalmas fényképet, úgy azt számítógépről kell feltöltenünk. Legfeljebb 1000 x 400 pixel méret már jó minőségű képet ad.

Új fényképek feltöltése

A fényképeket a számítógépről úgy tudjuk feltölteni, ha rákattintunk az Új kép feltöltése gombra, ekkor megjelenik egy új ablak, benne a fényképfeltöltés folyamatával.

A Fájl kiválasztása (Browse) gombot használjuk a meghajtón lévő fájl kiválasztására. A Feltöltés gombra kattintva választjuk ki és erősítjük meg a megfelelő képet. A kép címe látszik a mezőn. A képnek az alkalmazásba történő feltöltéséhez kattintsunk a Tovább gombra, majd miután az átvitel megtörtént, a kép megjelenik az oldalon. Több képet egyszerre is feltölthetünk, ha tömörített .zip fájlban tesszük fel őket.

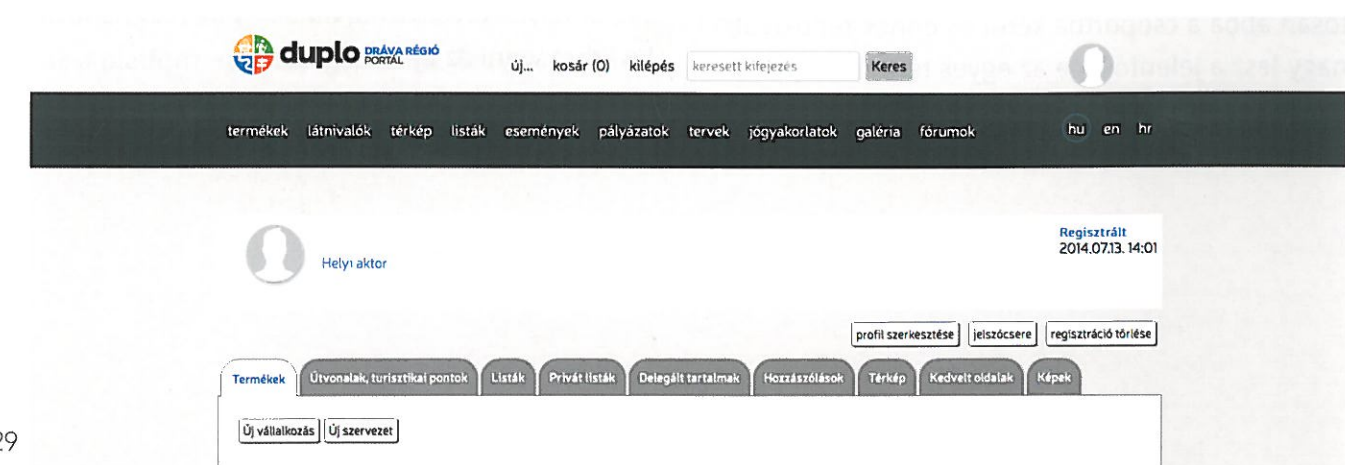

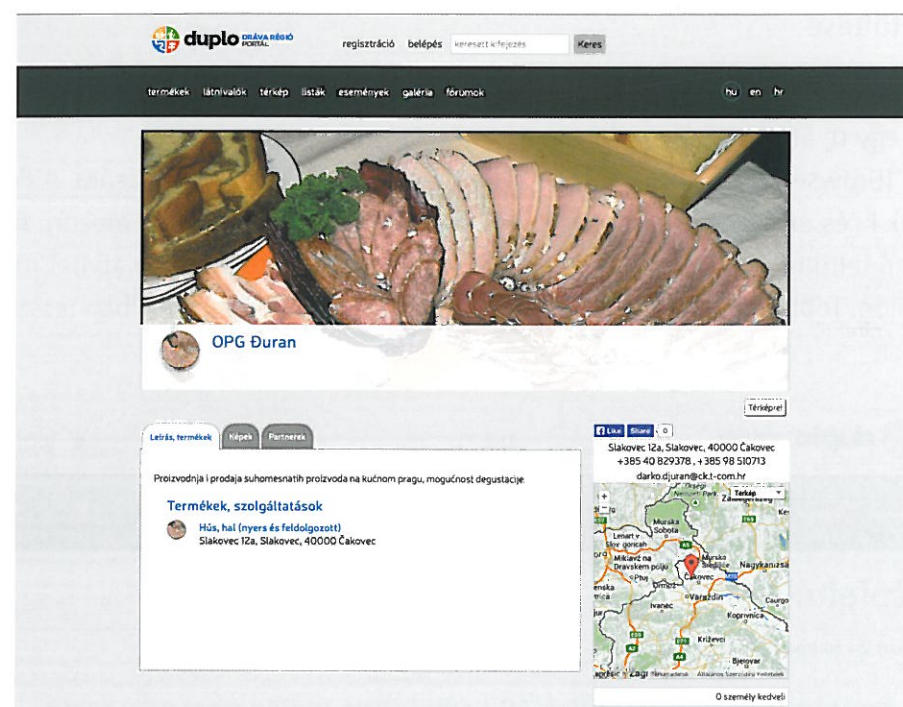
További képek feltöltéséhez ismételjük meg az eljárást.

A feltöltést követően a képek címét egyenként kell bevinnünk, majd a **Következő** gombbal tudunk visszatérni az előző oldalra, amely visszavisz minket az összes eddig felöltött fényképhez, ahol ki tudjuk választani a legalkalmasabbat.

Profilkép – A profilképet az összes termelőt tartalmazó, a bejelentkezett felhasználók által bevitt listában láthatjuk, és a fent leírt módon, a címlapfotókhoz hasonlóan tölthetjük fel.

Az információ bevitelét az oldal alján található **Mentés** gombra kattintva fejezhetjük be.

Termékek és szolgáltatások beville

A termékek/szolgáltatások hozzáadása ugyanúgy történik, mint a vállalkozóké. A termékek és szolgáltatások beville csak akkor válik lehetővé, ha a vállalkozás beville már megtörtént. Egy felhasználónak lehet több vállalkozása is, de több vállalkozói profil létrehozásának csak akkor van értelme, ha azok lényegesen eltérnek egymástól. A vállalkozások profiljához számos termék és szolgáltatás feltölthető.

Először ki kell választanunk azt a kategóriát, amelybe a termék/szolgáltatás tartozik. Ez a **Kategória** mezőben felkínált opciók valamelyikének kiválasztásával történik. Nagyon fontos, hogy a kategóriát a lehető legpontosabban határozzuk meg, mert a termék/szolgáltatás pontosan abba a csoportba kerül és ennek rendkívül nagy lesz a jelentősége az egyes termékcsoportok keresésénél.

A termék/szolgáltatás jellemzése a **Leírás** mezőben adható meg, és akár a két másik nyelven is felvihető, ha a Fordítások szerkesztése gombra kattintunk.

A **Cím** beville a vállalkozásokkal megegyező módon történik, a cím megadásával vagy térképen történő kiválasztásával.

Ha a termékek/szolgáltatások hozzáadása ablakhoz a felhasználó oldalán az **Új termékek/szolgáltatások hozzáadása** gomb kiválasztásával jutottunk el, a vállalkozás neve már be is került a **Vállalkozás** mezőbe. Megjegyzés: a Vállalkozás itt megváltoztatható a legördülő menüből is, de új bevitelére is van lehetőség az **Új vállalkozás** gomb kiválasztásával, amelyet követően új ablak nyílik meg, ahová be lehet vinni az új vállalkozást.

Vállalkozás

Új vállalkozás regisztrációja

Attribútumok

Címkék

Szabadon megadható címkék a termékről/szolgáltatásról

A keresőprogramokkal való találát megkönnyítése érdekében a **Címkék** mezőbe be lehet írni olyan szavakat, amelyeket a weboldal keresője könnyebben kidob egy bizonyos termékre való rákeresésnél. Ugyanez vonatkozik az Attribútumok mezőre is, azzal a kivétellel, hogy itt előre megadott címszavak közül lehet választani. (Ezek a címszavak turisztikai célcsoportokhoz tartoznak, ezért érdemes választani közülük, amennyiben lehetséges.)

A **Fejléckép** használata az Új képek hozzáadásánál leírtak szerint történik, akárcsak az Ikon hozzáadása, azzal a különbséggel, hogy az ikon ugyanúgy jelenik meg, mint a **Profilkép**.

Új szervezetek beville

A „szervezet” kifejezés egy HACS-ra, egy turisztikai desztináció menedzsment szervezetre, helyi önkormányzatra vagy más hasonló szervezetre vonatkozik. A regisztráció során nincs lehetőség jelezni, ha valaki egy szervezet nevében regisztrál. Csak azok a felhasználók hozhatnak létre új „szervezetet”, amelyek erre külön engedélyt kapnak a platform rendszergazdától. Ezt valamelyik rendszergazdától lehet kérni a következő e-mail címeken: dombi@rkk.hu; suvak@rkk.hu.

Az összes mező bevitele a már leírt módon történik, azzal a különbséggel, hogy az **Ikon** a szervezet neve mellett jelenik meg egy interaktív térképen.

Új turisztikai pontok (látványosságok) beville

A turisztikai pontok olyan térképi pontok, amelyek fontos kulturális, vallási vagy természeti látványt jelölnek, és amelyek térképre vitele, leírása, illetve fényképes bemutatása hozzájárulhat egy térség turisztikai vonzerejének növeléséhez.

Új útvonalak beville

Mivel a portál tartalmának részét képezik, útvonalak is felvihetők és megjeleníthetők a portál térképén.

Az útvonalak típusai: kerékpárutak, túraútvonalak, lovastúra-útvonalak stb. (a típusok bővítésére lehetőség van, az adminisztrátorokkal kell kapcsolatba lépni e-mailen).

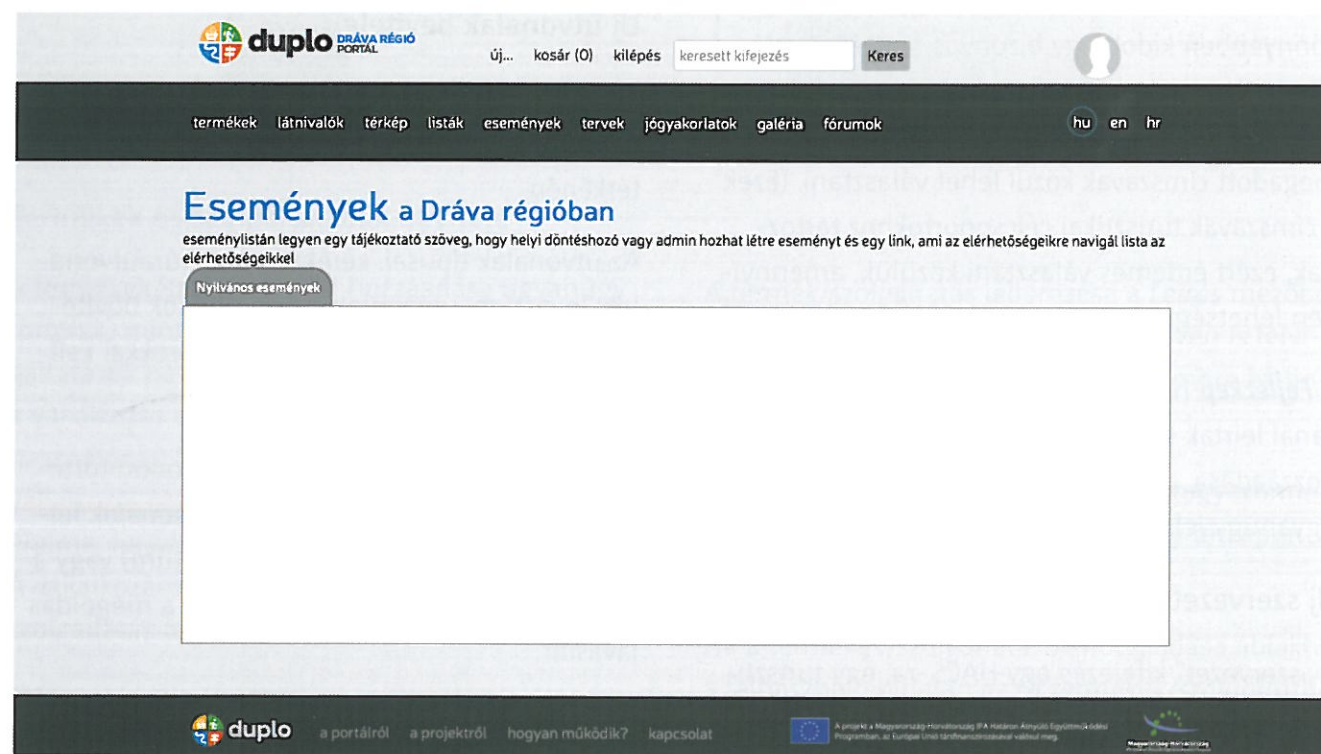
Az információ beville a már leírt módon történik, annyi különbséggel, hogy az útvonalak feltölthetők **.gpx** (GPS Exchange formátum) vagy a Google **.kml** formátumban is – és ez a megoldás javasolt.

Ha az összes bevitt információ feltöltésre és elmentésre került, az útvonalat a menüben található interaktív térkép mutatja.

Események bevitele

A többi információhoz hasonlóan a szakmai eseményekkel kapcsolatos információ bevitelére is a már leírt módon kerül sor.

A *Szakmai esemény* olyan eseményt jelent, amely nem turisták, hanem a helyi érintettek részére kerül megrendezésre: ilyenek például a szakmai műhelyek, a tanácsadás stb. Ezeket csak a helyi szereplők látják, mint például a helyi termelők, a szolgáltatók és a helyi szervezetek képviselői.

Az esemény szervezője egy, a legördülő menüből kiválasztott *Szervezet*, amennyiben pedig az adott szervezet nem szerepel a listán, lehetőség van új szervezet bevitelére az *Új szervezet hozzáadása* gombra kattintva (kizárólag azoknak a felhasználóknak, akik az adminisztrátoroktól hitelesítést kértek erre).

Ebben az ablakban meg kell adni az esemény időpontját, a naptár ikonra kattintva és a kívánt időpont kiválasztásával, amely ezt követően automatikusan megjelenik a mezőben. Az időtartamot is az információt tartalmazó mezőbe kell felvinni.

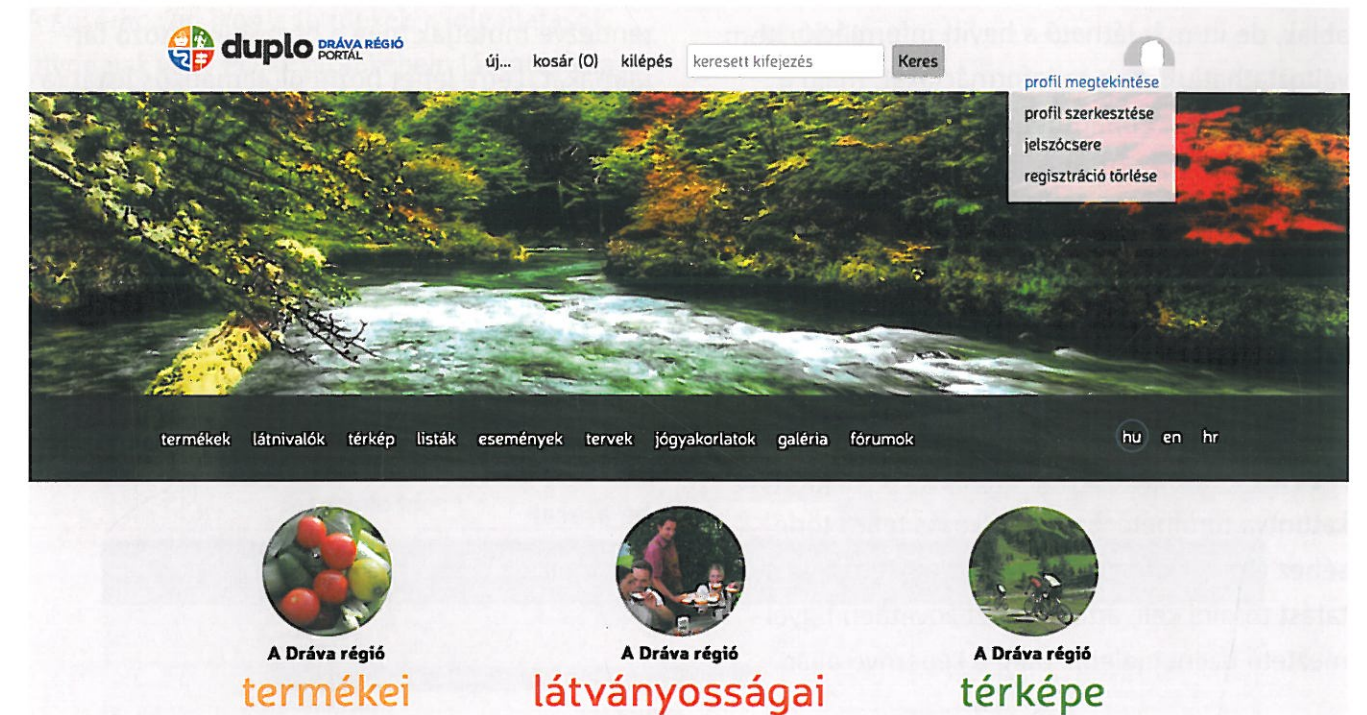
Amennyiben egy esemény több napig tart, annak záró napját és óráját is be kell írni.

Amikor az összes vonatkozó mező kitöltésre került, az információ elmentése a *Mentés* gombra kattintással történik.

A bevitt események listája a főoldal Események menüpontja alatt tekinthető meg

A bevitt elemek megtekintése és javítása

Amint azt láthattuk, az összes elemet szinte ugyanúgy kell bevennünk. Hibák azonban mindig történhetnek, és ezeket könnyű kijavítani. A hibákat a profil megtekintésekor javíthatjuk.

Keressük meg a képernyő jobb oldalán a felhasználónevünket, majd a gördítősávval a Profil megtekintése pontot.

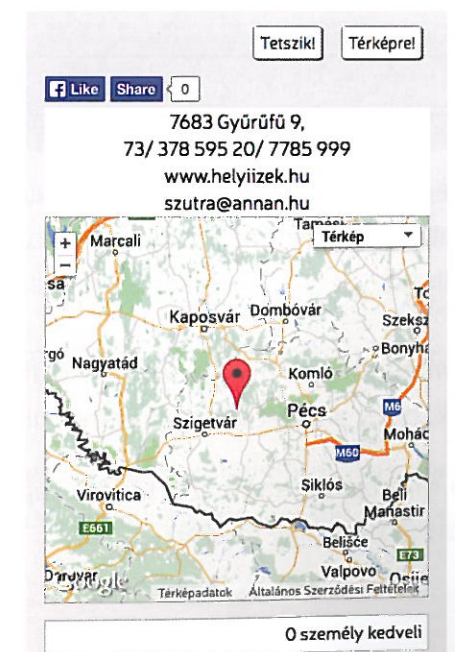
Ebben az ablakban számos fület találunk, mint például *Termékek*, *Listák*, *Megjegyzések* stb. Ezek mutatják az *Események* kivételével az összes általunk bevitt információt.

A *Termékek* fül alatt hozzáadhatunk az egyes vállalkozásainkhoz tartozó új termékeket és szolgáltatásokat közvetlenül az adott vállalkozás oldalán az *Új termék/szolgáltatás hozzáadása* gombra kattintva. Amennyiben azonban változtatni szeretnénk az eddig bevitt információon, válasszuk ki az adott tárgykört, és nyissuk meg annak oldalát. A jobb oldalon, a térkép és az elérhetőség felett négy gombot találunk: *Szerkeszt*, *Eltávolít*, *Like!* és *Térkép!*.

A Tetszik gomb az oldalon belül működik, a tartalmak Facebookon való kedveléshez a Facebook

„Tetszik” ikonjára kell kattintani.

A *Térkép* gombra kattintva a nagy interaktív térképet tartalmazó oldal nyílik meg az adott tartalom földrajzi helyét jelölve.

Információ szerkesztése

Az első lehetőség (*Szerkeszt*) kiválasztásával új ablak nyílik meg (*Vállalkozás szerkesztése*), amely ugyanúgy néz ki, mint az adatbevitelre használt ablak, de itt már látható a bevitt információ. Itt változtathatjuk meg az információkat, majd a változtatásokat elmenthetjük az ablak alján a *Mentés* gombra kattintva.

A termékek/szolgáltatások információtartalmának változtatása ugyanígy történik, az adott vállalkozáshoz tartozó részek kiválasztásával.

Információ eltávolítása (törlése)

A bevitt információ a már említett *Törlés* gombra kattintva törölhető. Egy vállalkozás teljes törléséhez először onnan minden terméket/szolgáltatást törölni kell, amelyről ezt követően figyelmeztető üzenet jelenik meg a képernyő alján.

Először ezért a törlendő terméket választjuk ki, majd azt a *Törlés* opcióval eltávolítjuk.

Figyelmeztető üzenet jelenik meg, majd az **OK gombra** kattintva a termék/szolgáltatás törlődik.

A törlés után az alkalmazás visszalép a kezdőablakhoz.

A tartalom nem törölhető, mert a kapcsolódó más objektumok (pl. képek, feltöltött fájlok még nem lettek törölve).

Amikor egy kiválasztott termelő összes terméke/szolgáltatása törölve lett, a vállalkozás is ugyanígy törölhető.

A *Profil megtekintése* menüpontba visszalépve láthatjuk, hogy a törölt vállalkozás már nincs ott.

Minden más bevitt információ törlése vagy szerkesztése ugyanígy történik.

Listák létrehozása

A *listák* termékek, szolgáltatások, turisztikai pontok vagy útvonalak olyan gyűjteménye, amelyek bizonyos, szabadon megadható témakörhöz rendezve mutatják meg a hozzájuk tartozó tartalmakat. Létre lehet hozni pl. tematikus listát (a térség összes sajtttermelője) vagy területi listákat (pl. Baranya megye szálláshelyei), vagy akár egy túrához tartozó pontokat, látványosságokat (pl. „egynapos túra a Mecsekben” a hozzátartozó útvonalakkal, vendéglátóhelyekkel stb.).

Korlátlan számú lista létrehozható, és az alkalmazásban szereplő összes elemet felhasználhatjuk ehhez, függetlenül attól, hogy ki vitte be azokat.

Kosár

Listát úgy hozhatunk létre, ha bizonyos tételeket beteszünk a kosárba.

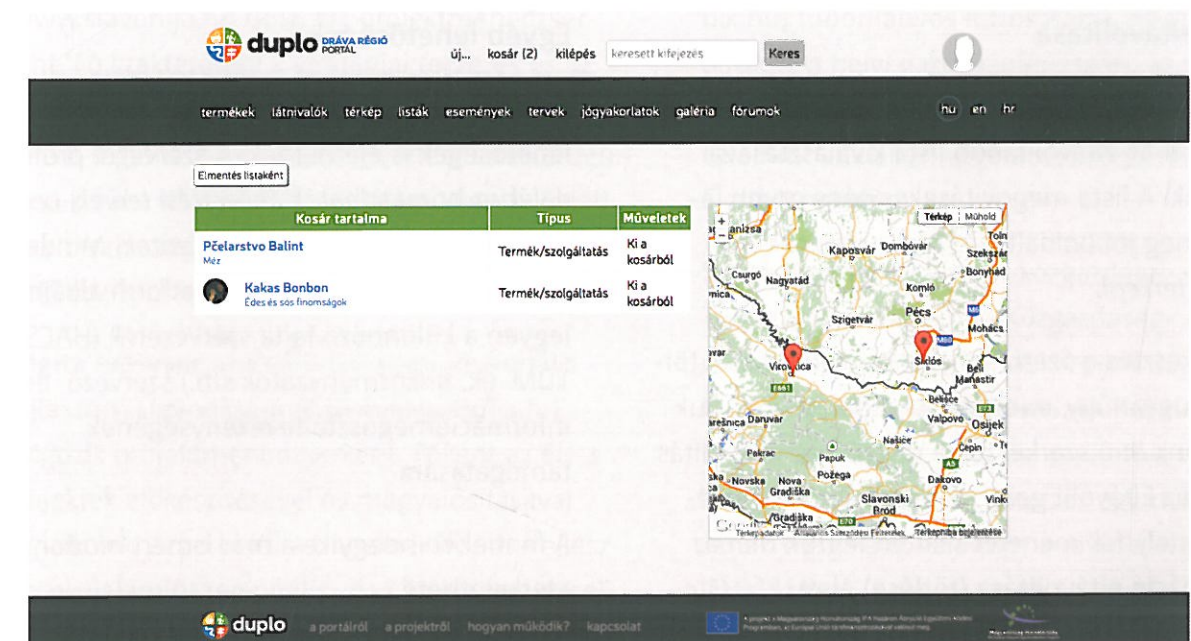
A *Kosárhoz* ad ikon a termékek, szolgáltatások, útvonalak vagy POI-k profilképein látható, valamint a weboldalról közvetlenül elérhető kereső-eszközön is. Erre kattintva elmentjük a kívánt tételt, hogy később listát tudjunk létrehozni. Amikor a *Kosárból* eltávolít ikon jelenik meg, az az adott tartalom kosárban történő sikeres elhelyezésének megerősítése. Erre az ikonra kattintva az elem a kosárból törlésre kerül.

A hozzáadott elemek megtekintése a főmenü Kosár ikonjának kiválasztásával lehetséges. A kosár tartalma jobboldalt egy térképen megjelenik.

Ki a
kosárból

Kosárba

Kosárba

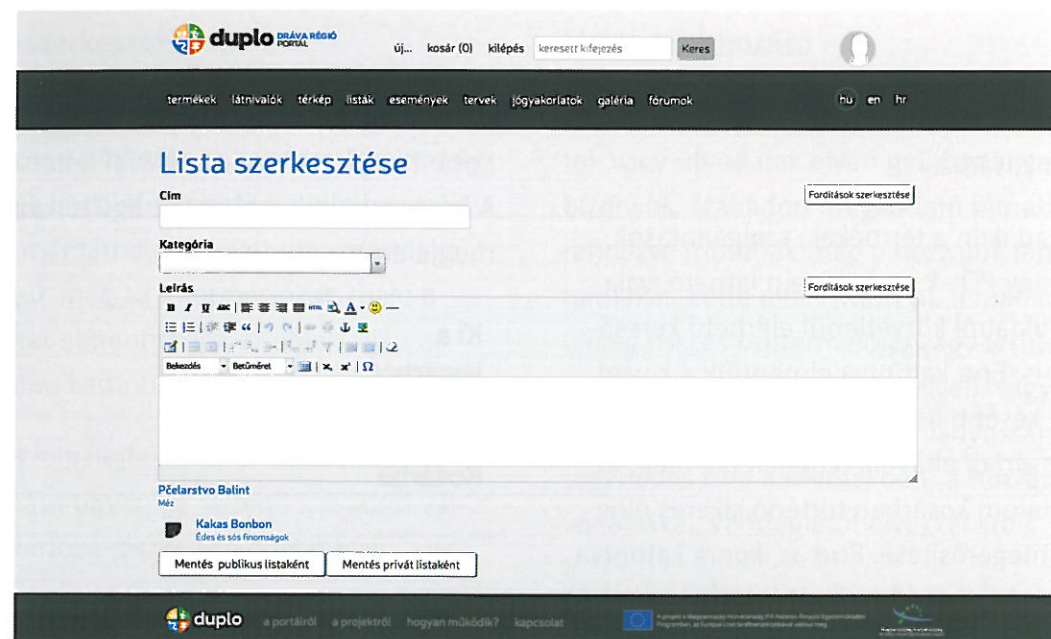

Lista mentése

A *Mentés* gomb kiválasztásával elmenthető a lista és *Név*, *Leírás*, illetve Kategória adható hozzá. A *Név* és a *Leírás* hozzáadása tetszés szerint történik, a fordítások szerkesztése pedig az elemek bevitelénél korábban már bemutatott módon, míg a *Kategória* a legördülő menüből választható ki.

A kész listát elmenthetjük nyilvános vagy privát listaként, ezen múlik, hogy a portál összes felhasználójának megjelenik-e.

Az alkalmazás nyilvános listáit az adott kategória címkéihez tartozó Listák alatt láthatjuk, illetve a profilok megtekintésénél, míg a privát listák csak akkor látszanak, ha valakinek a saját profilját nézzük, a Privát listák címke alatt.

Lista eltávolítása

Egy lista eltávolítása a profilon a *Lista* címke, majd ott az eltávolítandó lista kiválasztásával történik. A lista megnyitásakor négy gomb jelenik meg jobboldalt: *szerkeszt*, *eltávolít*, *like!*, illetve *térkép!*.

A szerkesztés a *Szerkeszt* gombra kattintással történik, ugyanúgy, mint azt korábban már leírtuk az Információ *szerkesztése* részénél, az eltávolítás pedig az *Eltávolít* gombra kattintással lehetséges, amelynek menetét szintén leírtuk már az *Információ eltávolítása (törlése)* alatt.

Egyéb lehetőségek

Amennyiben Szervezetként regisztrál, további lehetőségek is elérhetőek. A szervezet profil oldalához hozzáadhatók *Fejlesztési tervek*, *Legjobb gyakorlatok*, *Fórumok* és *Pályázatok*. Mindezek azt a célt szolgálják, hogy a platform alkalmas legyen a különböző fajta szervezetek (HACS-ok, TDM-ek, önkormányzatok stb.) szervező és információmegosztó tevékenységének támogatására.

A fentiek mindegyike a már ismert módon szerkeszthető.

Záró gondolat

Az alkalmazás, illetve a felkínált lehetőségek összetettségének ellenére a felület igen egyszerűen kezelhető, könnyen kiismerhető. A legtöbb fajta tartalom felvitele, módosítása, törlése ugyanazon logika mentén történik.

Szerzők

Ádám János Imre (MSc, Nemzetközi Kapcsolatok, Közgazdaságtan) a Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskolájának PhD. hallgatója. Fő kutatási területe a regionális versenyképesség erősítése közvetett és közvetlen KKV támogatás segítségével, az Európai Unió belső és külső határai mentén. Jelenleg a Nemzetgazdasági Minisztérium tanácsadójaként dolgozik.

E-mail: janosadam@gmail.com

Biljana Đanković (MSc, közgazdász) az Eszék-Baranyai Regionális Fejlesztési Ügynökségnél (www.slavonija.hr) dolgozik projektmenedzserként. Fő szakterülete a stratégiai tervezés és az EU-s projektek előkészítése és megvalósítása, főként regionális- és vidékfejlesztés témakörben. Ezen kívül a KKV-kkal és általában véve az üzleti szektorral is foglalkozik. E-mail: biljana.dankovic@obz.hr

Brigita Ivoševac az Eszék-Baranyai Regionális Fejlesztési Ügynökségnél (www.slavonija.hr) dolgozik projektmenedzserként. Főként az EU-s projektek előkészítésével és megvalósításával foglalkozik, azon belül a humánerőforrás-fejlesztéssel, valamint regionális- és vidékfejlesztéssel. Érdeklődési körébe tartozik a civil szektor vizsgálata is. E-mail: brigita.ivoševac@obz.hr

Ana Nemet Đurđević (LL.M.) az Eszék-Baranyai Regionális Fejlesztési Ügynökségnél (www.slavonija.hr) dolgozik projektmenedzserként. A környezeti témájú, valamint a regionális- és vidékfejlesztést célzó EU-s projektek előkészítése és végrehajtása tartozik a fő tevékenységei közé. Ezen kívül az üzleti szférával, különösképpen a munkaerőpiacra és foglalkoztatással kapcsolatos jogi ügyekkel foglalkozik.

E-mail: Ana.Nemet-Durdevic@obz.hr

Vjeran Petrović a Multimedia (www.m2m.hr) nevű magánvállalkozásban dolgozik projektmenedzserként. Nagy tapasztalata van IT projektek megvalósításában úgymint turisztikai mobil és webes adatbázisokat kezelő alkalmazások fejlesztése, GIS tartalmak kezelése, valamint kartográfiai projektek és mobil alkalmazások fejlesztése. E-mail: vjeran@m2m.hr

Póla Péter (okleveles közgazdász, Regionális Tudományi PhD) a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézetének (www.rkk.hu) tudományos munkatársa. Fő kutatási területe a helyi gazdaságfejlesztés, az élelmiszertermelés és -értékesítés alternatív módozatai, valamint általában véve a vidékfejlesztés. E-mail: pola@rkk.hu

Suvák Andrea (okleveles közgazdász) a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézetének (www.rkk.hu) tudományos segédmunkatársa. Kutatási területe a természeti környezet és a területi tervezés egymásra hatásának vizsgálata, valamint a rövid élelmiszerellátási láncok, helyi gazdaságfejlesztés, vidékfejlesztés. E-mail: suvak@rkk.hu

© Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete, Eszék-Baranyai Regionális Fejlesztési Ügynökség, Csáktornya Városi Fejlesztési Ügynökség, Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság 2014

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete.

Pécs, 2014

